

E-ISSN: 2667-4688

DOI Prefix:10.33390/homeros

HOMEROS

International Peer-Reviewed and Open Access Electronic Journal

ratingacademy.com.tr/ojs

Volume/Cilt : 3

Issue/Sayı: 3

Year/Yıl: 2020

HOMEROS

E-ISSN: 2667-4688

*International Peer-Reviewed and Open Access Electronic Journal
Uluslararası Hakemli ve Açık Erişimli Elektronik Dergi*

**Volume / Cilt: 3
Issue / Sayı: 3
July/Temmuz 2020**

Web: <https://journals.gen.tr/homeros>

E-mail: homeros@ratingacademy.com.tr

ratingacademy@ratingacademy.com

**Address: Sarıcaeli Köyü ÇOMÜ Sarıcaeli Yerleşkesi, ÇOMÜ TEKNOPARK No: 119,
Çanakkale / TURKEY**

ABSTRACTING & INDEXING
DİZİN & İNDEKS

Dergipark

Google Scholar

DOI

I2OR

BASE

Root indexing

CROSSREF

iThenticate

Idealonline

ASOS Index

General Impact Factor

Scilit

CiteFactor

Academic Research Index: ResearchBib

Directory of Research Journals Indexing (DRJI)

PKP Index

Academic Journal Index

International Services For Impact Factor and Indexing (ISIFI)

Society of Economics and Development

Eurasian Scientific Journal Index

OCLC WorldCat

Semantic Scholar

Euro Pub

Scientific Indexing Services

MIAR

ABOUT THE JOURNAL / DERGİ HAKKINDA

HOMEROS (E-ISSN: 2667-4688) is an international peer-reviewed journal that was published in 2018. The journal aims to include studies in philology. In this context, high quality theoretical and applied articles are given. The views and works of artists, academics, researchers and professionals working in the field of philology are brought together. Articles in the journal; It is published four times a year including WIN (January), SPRING (April), SUMMER (July) and FALL (October). HOMEROS is a free-open access electronic journal. The DOI number is assigned to all articles published in the journal (DOI Prefix:10.33390/HOMEROS).

Articles published in the journal; It can be freely accessed, readable, downloaded, copied, distributed, printed, scanned, linked to full text, indexed, transmitted as data to the software, and used for any legal purpose without financial, legal and technical barriers.

*The publication language of the journal is **Turkish, Azerbaijani, English and Russian.***

The articles are sent electronically via the Article Tracking System.

HOMEROS (E-ISSN: 2667-4688), 2018'de yayın hayatına başlayan uluslararası hakemli ve süreli bir dergidir. Dergi, filoloji dallarında yapılmış çalışmalara yer vermeyi amaçlar. Bu çerçevede, yüksek kalitede teorik ve uygulamalı makalelere yer verilmektedir. Filoloji alanında çalışan sanatçılar, akademisyenler, araştırmacılar ve profesyonellerin görüş ve çalışmaları bir araya getirilmektedir. Dergideki makaleler; KIŞ (Ocak), BAHAR (Nisan), YAZ (Temmuz) ve GÜZ (Ekim) dönemleri olmak üzere yılda dört kez yayımlanmaktadır. HOMEROS, ücretsiz-açık erişimli elektronik bir dergidir. Dergide yayımlanan tüm makalelere DOI numarası atanır (DOI Prefix:10.33390/HOMEROS).

Dergide yayınlanan makaleler internet aracılığıyla; finansal, yasal ve teknik engeller olmaksızın, serbestçe erişilebilir, okunabilir, indirilebilir, kopyalanabilir, dağıtılabilir, basılabilir, taranabilir, tam metinlere bağlantı verilebilir, dizinlenebilir, yazılıma veri olarak aktarılabilir ve her türlü yasal amaç için kullanılabilir.

Derginin yayın dili **Türkçe, Azerice, İngilizce ve Rusça'dır.**

Yazılar, Makale Takip Sistemi üzerinden elektronik ortamda gönderilmektedir.

Owner/ Sahibi

RATING ACADEMY

Ar-Ge Yazılım Yayıncılık Eğitim Danışmanlık ve Organizasyon Ticaret
Limited Şirketi

Editors / Editörler

Assoc. Prof. Dr. Nurida NOVRUZOVA
Bakü Slavic University, AZERBAIJAN,
(Chief Editor)

Assist. Prof. Dr. Vafa IBISHOVA
Azerbaijan National Academy of Sciences, AZERBAIJAN
(Co-Editor)

iii

Managing Editor/Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Cumali YAŞAR
Çanakkale Onsekiz Mart University

Contact / İletişim Bilgileri

Adress: Sarıcaeli Köyü ÇOMÜ Sarıcaeli Yerleşkesi ÇOMÜ TEKNOPARK No: 119,
Çanakkale / TURKEY
Tel: +90 555 477 00 66

Web: <https://ratingacademy.com.tr/ojs/index.php/HOMEROS/>

E-mail : homerost@ratingacademy.com.tr
ratingacademy@ratingacademy.com

EDITORIAL BOARD / EDİTORYAL KURUL

<i>Agata BAREJA-STARZYNSKA</i>	<i>Prof. Dr.</i>	University of Warsaw	Poland
<i>Aleksandr KARTOZIYA</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Georgian National Academy of Sciences	<i>Georgia</i>
<i>Ali DUYMAZ</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Balıkesir University	<i>Turkey</i>
<i>Anna VLADİMİROVNA DIBO</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Russian Academy of Sciences	<i>Russia</i>
<i>Avakova PAYŞAN AMİRDİNOVANA</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Al-Farabi Kazakh National University	<i>Kazakhstan</i>
<i>Cheryl LESTER</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Kansas University	USA
<i>Djengiz HAKOV</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Bulgarian Science Academy	<i>Bulgaria</i>
<i>Fikret TÜRKMEN</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Ege University	<i>Turkey</i>
<i>Gulnara Kuldeyeva</i>	<i>Prof. Dr.</i>	L.N.Gumilyov Eurasian National University	Kazakhstan
<i>Gülğayşa SAQİDOLDA</i>	<i>Prof. Dr.</i>	L.N.Gumilyov Eurasian National University	Kazakhstan
<i>Haluk ŞÜKÜR AKALIN</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Hacettepe Üniversitesi	<i>Turkey</i>
<i>Hendrik E. BOESCHOTEN</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Mainz University	Germany
<i>Ilxomjon SAIDOV</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Samarkand State University	Uzbekistan
<i>Irina PRUSHKOVSKAYA</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Kyiv National Taras Shevchenko University	Ukraine
<i>Irina PRUSHKOVSKAYA</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Kyiv National Taras Shevchenko University	Ukraine
<i>İrfan MORİNA</i>	<i>Prof. Dr.</i>	The University of Prishtina	<i>Kosovo</i>
<i>Kerime ÜSTİNOVA</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Uludağ University	<i>Turkey</i>
<i>Leyla KARAHAN</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Gazi University	<i>Turkey</i>
<i>Ludmila BEJENARU</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Alexandru Ioan Cuza University of Iasi	Romania
<i>Maqripa YESKEYEVA</i>	<i>Prof. Dr.</i>	L.N.Gumilyov Eurasian National University	Kazakhstan
<i>Marçenko Oksana YURLİENA</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Poltava University of Economics and Trade	<i>Ukraine</i>
<i>Marina MOJEYKO</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Belarusian State University	<i>Belarus</i>
<i>Mehman MUSAOĞLU</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Gazi University	<i>Turkey</i>
<i>Minavar HABİBULLAH</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Minzu University For China	<i>China</i>
<i>Naciye YILDIZ</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Gazi University	<i>Turkey</i>

<i>Naile MURADHANLI</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Bakü Slavic University	Azerbaijan
<i>Nigar ISGANDAROVA</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Sumqayit State University	Azerbaijan
<i>Nizami CEFEROV</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Bakü State University	Azerbaijan
<i>Philip BARNARD</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Kansas University	USA
<i>Rafiq NOVRUZOV</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Bakü Slavic University	Azerbaijan
<i>Rahile QEYBULLAYEVA</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Bakü Slavic University	Azerbaijan
<i>Ramiz ASKER</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Bakü State University	Azerbaijan
Rayshan AVAKOVA	<i>Prof. Dr.</i>	Al-Farabi Kazakh National University	Kazakhstan
<i>Sahiba QAFAROVA</i>	<i>Prof. Dr.</i>	Bakü Slavic University	Azerbaijan
Saidov Ilxomjon MUXAMEDDINOVIÇ	<i>Prof. Dr.</i>	Samarkand State University	<i>Uzbekistan</i>
Saule TAZHIBAYEVA	<i>Prof. Dr.</i>	L.N.Gumilyov Eurasian National University	Kazakhstan
<i>Şolpan JARKINBEKOVA</i> <i>KUZAPOVNA</i>	<i>Prof. Dr.</i>	L.N.Gumilyov Eurasian National University	Kazakhstan
<i>Yavuz AKPINAR</i>	<i>Prof. Dr.</i>	<i>Ege University</i>	<i>Turkey</i>
<i>Marzena GODZINSKA</i>	<i>Dr.</i>	University of Warsaw	Poland
Zhanargul BEISEMBAYEVA	<i>Dr.</i>	L.N.Gumilyov Eurasian National University	Kazakhstan
Baba MAHERREMLI	<i>Assoc. Prof. Dr.</i>	Azerbaijan National Academy of Science Institute of Linguistics	<i>Azerbaijan</i>
Manshuk YESKINDIROVA	<i>Assoc. Prof. Dr.</i>	L.N.Gumilyov Eurasian National University	Kazakhstan
Sevinc ALIYEVA	<i>Assoc. Prof. Dr.</i>	Azerbaijan National Academy of Science Institute of Linguistics	<i>Azerbaijan</i>
<i>Apezova DILYARA</i> <i>URUMBAYEVNA</i>	<i>Assist. Prof. Dr.</i>	Kyrgyz-Russian Slavic University	Kyrgyzstan

REFEREES IN THIS ISSUE / BU SAYININ HAKEMLERİ

Prof. Dr. İrfan MORINA, *The University of Prishtina, KOSOVO*

Ph. D., Prof., Bella MUSAYEVA, *Baku Slavic University, Azerbaijan*

Ph. D. Prof., R.S MAMMADOV, *Sumgait State University, Azerbaijan*

Assist. Prof. Dr. Gamze KARGI İNCE, *Çanakkale Onsekiz Mart University, TURKEY*

Assist. Prof. Dr. Mustafa Levent YENER, *Çanakkale Onsekiz Mart University, TURKEY*

THE AIM AND SCOPE OF THE JOURNAL

HOMEROS (E-ISSN: 2667-4688) is an **international peer-reviewed journal** that was published in 2018. *The journal aims to include original papers in philology. In this context, high quality theoretical and applied articles are given.* The views and works of artists, academics, researchers and professionals working in the field of philology are brought together. Articles in the journal; It is published four times a year including **WIN (January), SPRING (April), SUMMER (July) and FALL (October)**. HOMEROS is a free-open access electronic journal. The DOI number is assigned to all articles published in the journal (*DOI Prefix:10.33390/HOMEROS*).

HOMEROS is an **electronic and open access** journal. The journal's articles have "free availability on the public internet, permitting any users to read, download, copy, distribute, print, search, or link to the full texts of these articles, crawl them for indexing, pass them as data to software, or use them for any other lawful purpose, without financial, legal, or technical barriers other than those inseparable from gaining access to the internet itself."

Manuscripts submitted to *HOMEROS* should be in line with **the following publication policies and writing rules**. The evaluation process is not started for articles that are not prepared in accordance with the publication principles and the writing rules.

PUBLICATION POLICIES

1. HOMEROS (E-ISSN: 2667-4688) is an international peer-reviewed journal that was published in 2018. The journal aims to include original papers in philology. In this context, high quality theoretical and applied articles are given. The views and works of artists, academics, researchers and professionals working in the field of philology are brought together. Articles in the journal; It is published four times a year including WIN (January), SPRING (April), SUMMER (July) and FALL (October). All articles submitted for publication are evaluated by the editors in chief, editorial board and referees.
2. The journal accepts the studies written in **Turkish, Azerbaijani, English and Russian**. Original research papers, technical notes, letters to the editor, discussions, case reports and compilations are published in the journal.
3. Only the original scientific researches are included. It is essential that the information created in scientific study needs to be new, suggest new method or give a new dimension to an existing information
4. *HOMEROS* is an **open access electronic journal**. All articles published in the journal are assigned the **DOI number**. Researchers worldwide will have full access to all the articles published online and can download them with zero subscription fees.
5. The editor-in-chief and the relevant editors have the authority not to publish the articles, to make regulations based on the format or to give back to the author for correction that do not comply with the conditions of publication within the knowledge of the editorial board. All studies submitted to *HOMEROS* are sent to at least **two referees** after the initial review of the editors in chief, and editors related to the study issue with respect to formatting and content. After having positive feedbacks from both of the referees, the manuscripts are published. In case of having one positive and one negative feedback from the referees, the manuscript is sent to **a third referee**. Identities of authors are kept in the posts to be sent to the referees (Double-blind peer review). In addition, the authors are not informed about the referee

6. The referee process is carried out by the **editors in chief**. A study that the editors in chief does not find suitable or does not accept is not included in the journal, even though the referee process is positive. In this regard, authors can not create a liability for the journal and other boards of the journal.
7. The editor in chief have **7 days** for the appointment of the referees after the arrival of the manuscript . While they appoints the referees, they take the views of the other editors related to the study issue. The studies sent to the referees for evaluation are expected to be answered within **30 days**. In case this is overcome, the editor makes a new referee appointment and withdraws the request from the former referee.
8. Required changes must be made by the author within **15 days** after the decision of "Correction required" given in article acceptance decision.
9. The studies submitted for publication in the journal must have **not been published elsewhere** or have **not been sent another journal to be published**. The studies or their **summaries which were presented in a conference or published can be accepted** if it is indicated in the study. In addition, if **the work is supported by an institution or is produced from a dissertation**, this should be indicated by a footnote to the title of the work. Those who want to withdraw their publications for publication for some reason must apply to the journal management with a letter. The editorial board assumes that the article owners agree to abide by these terms.
10. All responsibility of the studies belong to the authors. Studies should be prepared in accordance with international scientific ethics rules also mentioned in the journal. Where necessary, a copy of the ethics committee report must be added.
11. The articles submitted to the *HOMEROS* are sent to the referees after they have been checked with the "iThenticate" plagiarism scanning program to see if they are partially or completely copied (plagiarism) from another study. Regulation is demanded from the author for the articles which are high in the plagiarism result (**20% and over**). If the required regulation is not made within **60 days**, the study is rejected.
12. Copyright of all published studies belongs to the *HOMEROS*.
13. **No copyright payment** is made.
14. No study has differentiation or superiority from another study. Each author and study has the same rights and equality. No privileges are recognized.
15. Studies submitted for publication in our journal must be prepared according to the rules of spelling of journal. Spelling and template are included in are included in the "Author Guidelines" heading
16. Articles submitted for evaluation must not exceed 25 pages after they are prepared according to the specified template. Article summary should not exceed 300 words and minimum 3 and maximum 7 keywords should be written.

STYLE REQUIRMENTS

1. The text must be written **single spaced** by using standard Microsoft Office Word format. Margins should be 2,5 cm for all sides of the page.
2. The total length of any manuscript submitted must not exceed **25 pages** (A4).
3. The manuscript, which does not show the names of the authors, must include the followings: Title, Abstract, Keywords under the abstract, introduction, main text, conclusion, references and appendix.
4. No footer, header or page numbers required.
5. The manuscript language can be **Turkish, Azerbaijani, English and Russian**
6. Each manuscript must include abstract, no more than **150 words**.
7. At most **5 key** words must be written below the abstract.
8. **Abstracts** and key words must be written in Times New Roman 10 font size and single spaced. It also should be in italic letters.
9. **The main text** should be written in Times New Roman 12 font size and single spaced. The first line of the paragraph should be shifted by 1,25 cm from the left margin. Paragraph spacing after a single paragraph (6 nk) should be given.
10. All the headlines, set in the midst, should be written in bold, in Times New Roman 12 font size and 1,5 spaced.
11. Headings and subheadings must be numbered 2., 2.1., 2.1.1. as etc decimally with bold letters. All headings should be written in bold but only the first letters of the subtitles should be capital. Spacing before and after a heading (6 nk) should be given.
12. **All the tables, figures and graphs** must be headlined and sequentially numbered. The titles of the tables and figures should be placed above the table or figures, and references belonging to table or figure should be under them. The headline must be written in Times New Roman 12 font and with bold letters. References for the tables (figure of graph) must be below the table (figure or graph) with a font size of 11 font.
13. Equations should be numbered consecutively and equation numbers should appear in parentheses at the right margin.
14. Citations in text must be done according to the HARWARD REFERENCE TECHNIQUE. In text citations, the author's last name and the year of publication (and page number of the publication if necessary) for the source must appear in the text
 - i. If the last name of the author is used , the publication date should be written in parenthesis.

Gürkaynak (2002) agree that chemical solutions ...
 - ii. If the last name of the author is not used, the last name of the author, the publication year and page number of the publication must appear .

The last studies (Pınar 2003: 12)...

- iii.** If there are two authors, last names of both of the authors should be written.

Cinicioglu and Keleşoğlu (1993) mention about the soft paddings...

- iv.** If there are more than two authors, cite only the surname of the first author followed by “et al.”

...asserted by Öztoprak et al.. (1999)

- v.** If an author has more than one publishment in the same year, different symbols (i.e. a,b,c..) must be used with the years.

...result of the studies made by Bozbey et al (2003a)

- vi.** If the resource is anonymous the word “anon” must be used.

...the realities spoken in recent times (Anon 1998: 53) ...

- vii.** if a newspaper article with an unknown writer is used, name of the newspaper, date of publication, page number should be written.

The floods occured in the region effect the structural features (Atlas, 1998: 6)

- viii.** The studies made use of thesis, alphabetically ordered according to the surnames of the writers. The name of the magazine, book or booklet , etc. should be in italic and bold letters.

- ix.** For Internet resources, the name of the writer should be shown as mentioned before. If no writers name, the name of the resources and the date must be given

Some knowledge takes place about the bazaar (İMKB, 23.06.2003)

- x.** For the internet resources with unknown writers URL-sequence number and year should be written as follow:

(URL-1, 2003), (URL-1 and URL-2, 2003), According to URL-1 (2003)

15. References must be prepared as below:

Books :

SURNAME, NAME, Publication Year, Name of Book, Publishing, Place of Publication, ISBN.

MERCER, P.A. and SMITH, G., 1993, Private Viewdata in the UK, 2

Journals:

SURNAME, NAME , Publication Year, Name of Article, Name of Journal, Volume Number and Page Numbers.

EVANS, W.A., 1994, Approaches to Intelligent Information Retrieval, Information Processing and Management, 7 (2), 147-168.

Conferences:

SURNAME, NAME , Publication Year , Name of Report, Name of Conference Bulletin, Date and Conference Place, Place of Publication : Publishing , Page Numbers

SILVER, K., 1991, Electronic Mail: The New Way to Communicate, 9th International Online Information Meeting, 3-5 December 1990, London, Oxford: Learned Information, 323-330.

Thesis :

SURNAME, NAME , Publication Year, Name of Thesis, Master's Degree/Doctorate, Name of Institute

AGUTTER, A.J., 1995, The Linguistic Significance of Current British Slang, Thesis (PhD), Edinburgh University.

Maps:

SURNAME, NAME , Publication Year, Title, Scale, Place of Publication: Publishing.

MASON, James, 1832, Map of The Countries Lying Between Spain and India, 1:8.000.000, London: Ordnance Survey.

Web Pages:

SURNAME, NAME, Year, Title [online], (Edition), Place of Publication , Web address: URL

HOLLAND, M., 2002, Guide to Citing Internet Sources [online], Poole, Bournemouth University, http://www.bournemouth.ac.uk/library/using/guide_to_citing_internet_sourc.html, [Date Accessed: 4 November 2002].

DERGİNİN AMACI VE KAPSAMI

HOMEROS (E-ISSN: 2667-4688), 2018'de yayın hayatına başlayan **uluslararası hakemli ve süreli** bir dergidir. Dergi, filoloji dallarında yapılmış özgün çalışmalara yer vermeyi amaçlar. Bu çerçevede, yüksek kalitede teorik ve uygulamalı makalelere yer verilmektedir. Filoloji alanında çalışan sanatçılar, akademisyenler, araştırmacılar ve profesyonellerin görüş ve çalışmaları bir araya getirilmektedir. Dergideki makaleler; **KIŞ (Ocak)**, **BAHAR (Nisan)**, **YAZ (Temmuz)** ve **GÜZ (Ekim)** dönemleri olmak üzere yılda dört kez yayımlanmaktadır. HOMEROS, ücretsiz-açık erişimli elektronik bir dergidir. Dergide yayımlanan tüm makalelere **DOI numarası** atanır (DOI Prefix:10.33390/HOMEROS).

YAYIN İLKELERİ

1. HOMEROS (E-ISSN: 2667-4688) , 2018'de yayın hayatına başlayan uluslararası hakemli ve süreli bir dergidir. Dergi, filoloji dallarında yapılmış özgün çalışmalara yer vermeyi amaçlar. Bu çerçevede, yüksek kalitede teorik ve uygulamalı makalelere yer verilmektedir. Filoloji alanında çalışan sanatçılar, akademisyenler, araştırmacılar ve profesyonellerin görüş ve çalışmaları bir araya getirilmektedir. Dergideki makaleler; KIŞ (Ocak), BAHAR (Nisan), YAZ (Temmuz) ve GÜZ (Ekim) dönemleri olmak üzere yılda dört kez yayımlanmaktadır. Yayınlanmak üzere gönderilen bütün makaleler, baş editörler, editöryel kurul ve hakemlerce değerlendirilir.
2. Dergi dili **Türkçe, Azerice, İngilizce** ve **Rusça** olup, orijinal araştırma makalesi, teknik not, editöre mektup, tartışma, vaka takdimi ve derleme türünde bilimsel çalışmalar yayınlanır.
3. Yalnızca özgün niteliği olan bilimsel araştırma çalışmalarına yer verilir. Bilimsel çalışmada üretilen bilginin yeni olması, yeni bir yöntem öne sürmesi ya da daha önce var olan bilgiye yeni bir boyut kazandırmış olması gibi niteliklerin aranması esastır.
4. Açık **erişimli elektronik** bir dergi olan *HOMEROS*'ta yayımlanan tüm makalelere **DOI numarası** atanmaktadır. Dergide yayımlanan makalelere dünya çapında tüm araştırmacılar, tam erişime sahip olmakta ve herhangi bir abonelik ücretleri ödemededen indirebilmektedir.
5. Baş editör ve ilgili editörlerin bilgisi dahilinde, yayın koşullarına uymayan yazıları yayınlamamak, düzeltmek üzere yazarına geri vermek, biçimce düzenlemek yetkisine sahiptir. Yayınlanmak üzere gönderilen yazılar, baş editörler ve konuyla ilgili olan editörlerin uygun gördüğü en az **iki hakem** tarafından değerlendirildikten sonra yayınlanması uygun görülürse dergide basılır. Bir hakemin olumlu diğer hakemin olumsuz görüş verdiği makaleler üçüncü bir hakeme gönderilir. Hakemlere gönderilecek yazılarda yazarın kimliği saklı tutulur. **Kör hakemlik** uygulaması geçerlidir. Ayrıca, hakemler hakkında da yazarlara bilgi verilmez. Çalışmalar sıraya alınmak koşulu ile yayınlanır.

6. Hakem sürecine dair işleyiş baş editörlerin kontrolünde gerçekleştirilir. Hakem onayından geçse bile, baş editörlerin uygun bulmadığı ya da kabul etmediği bir yayın dergide sürece dahil edilmez. Bu konuda yazar ya da yazarlar dergi ile diğer organlar üzerinde bir yükümlülük oluşturamaz.
7. Baş Editör konuyla ilgili olan diğer editörlerin görüşünü alarak hakem ataması için verilen süre 7 gündür. Değerlendirilmek üzere hakemlere gönderilen makalelere 30 gün içinde hakem tarafından yanıt verilmesi beklenir. Bu sürenin aşılması durumunda editör yeni hakem ataması yaparak eski hakemden isteği geri çeker.
8. Makale kabul kararında verilen "Düzeltilme gerekli" kararından sonra **15 gün** içinde gerekli değişiklikler yazar tarafından yapılmalıdır.
9. Dergide yayınlanmak üzere gönderilen yazıların daha önce **başka bir yerde yayınlanmamış olması veya yayınlanmak üzere gönderilmemiş olması** gerekir. Daha önce **konferanslarda sunulmuş ve özeti yayınlanmış çalışmalar**, bu durum belirtilmek üzere kabul edilebilir. Ayrıca, çalışma **bir kurum tarafından destek görmüşse veya tezden üretilmişse** çalışmanın başlığına verilecek dipnotla bu durumun belirtilmesi gerekir. Yayın için gönderilmiş çalışmalarını herhangi bir nedenle dergiden çekmek isteyenlerin bir yazı ile dergi yönetimine başvurmaları gerekir. Yayın kurulu, gönderilmiş yazılarda makale sahiplerinin bu koşullara uymayı kabul ettiklerini varsayar.
10. Eserlerin tüm sorumluluğu ilgili yazarlarına aittir. Eserler dergimizde belirtilen uluslararası kabul görmüş bilim etik kurallarına uygun olarak hazırlanmalıdır. Gerekli hallerde, Etik Kurul Raporu'nun bir kopyası eklenmelidir.
11. *HOMEROS'a* sunulan makaleler, başka bir çalışmadan kısmen ya da tamamen kopyalanmamış (plagiarizm) olup olmadıkları "iThenticate" intihal yazılım tarama programı ile kontrol edildikten sonra hakemlere yollanır. Plagiarizm sonucu yüksek çıkan makaleler (**%20 ve üzeri**) için yazardan düzenleme talep edilir. Gerekli düzenlemenin **60 gün** içerisinde yapılmaması durumunda makale reddedilir.
12. Yayınlanan her türlü çalışmanın yayın hakkı dergiye aittir.
13. Dergiye gönderilen yazılara **teelif hakkı ödenmez**.
14. Hiçbir çalışmanın bir başka çalışmadan farklılığı veya üstünlüğü yoktur. Her bir yazar ve çalışma aynı hak ve eşitliğe sahiptir. Her hangi bir ayrıcalık tanınmaz.
15. Dergimizde yayımlanmak üzere gönderilen eserler dergi yazım kurallarına göre hazırlanmalıdır. Yazım kuralları ve ilgili şablon "Yazım Kuralları" başlığı içerisinde yer almaktadır.
16. Değerlendirilmek üzere gönderilen makaleler belirlenen şablona göre hazırlandıktan sonra 25 sayfayı geçmemelidir. Makale özeti 300 kelimeyi aşmamalı ve en az 3 en fazla 7 olmak üzere anahtar kelime yazılmalıdır.

YAZIM KURALLARI

1. Makalelerin, A4 kâğıt boyutunda ve standart Word formatında, kenar boşlukları; üst:2,5 alt: 2,5 sol: 2,5 ve alt: 2,5 cm **tek satır** aralıklı ve **iki yana yaslı** şeklinde yazılması gerekir.
2. Makalelerde sayfa sınırlaması olmamakla birlikte, üst limit olarak **25 sayfanın** aşılmaması beklenmektedir.
3. Yazar bilgilerinin yer almadığı makale dosyası; Türkçe başlık, Türkçe özet, İngilizce başlık, İngilizce özet, özetlerin yanında anahtar kelimeler ve devamında giriş, ana metin, sonuç, kaynakça ve eklerden oluşmalıdır.
4. Üstbilgi, altbilgi ya da sayfa numarası eklenmemelidir.
5. Makaleler, **Türkçe, Azerice, İngilizce ve Rusça** olarak hazırlanabilir.
6. Yazının başına **150 sözcüğü geçmeyen özet** (abstract) eklenmelidir. Yazı dili Türkçe ise, mutlaka İngilizce özet ve İngilizce Başlık eklenmelidir.
7. Özetten sonra makalenin içeriğini belirten **en fazla 5 anahtar kelime** (Türkçe ve İngilizce) belirtilmelidir.
8. Özetler ve anahtar kelimeler Times New Roman 10 Punto, italik, tek satır aralığında ve iki yana yaslı şekilde hazırlanmalıdır.
9. Ana Metin, Times New Roman, 12 Punto, tek satır aralığında, iki yana yaslı şekilde hazırlanmalıdır. Her bir paragraf aralığı (sonra 6 nk) boşluk bırakılmalıdır. Paragrafların ilk satırları 1,25 cm içeriden başlamalıdır.
10. Türkçe ve İngilizce başlıklar, Türkçe ve İngilizce özet bölümlerinin üzerine büyük harfle, ortalanarak, 1,5 satır aralıklı, Times New Roman, 12 punto ve kalın (bold) olarak yazılmalıdır. Makalenin ana başlık ve alt başlıkları ise 2., 2.1., 2.1.1. gibi ondalıklı şekilde, giriş başlığından başlayarak (Kaynakça hariç) numaralandırılmalı ve kalın (bold) yazılmalıdır. Ana başlıklar büyük harfle yazılmalı, alt başlıkların ise yalnızca ilk harfi büyük olmalıdır. Başlıklardan önce ve sonra 6 nk boşluk bırakılmalıdır.
11. **Tüm şekil, tablo ve grafiklere** bir başlık verilmeli ve başlıklar ardışık olarak numaralandırılmalıdır. Başlık tablo, şekil veya grafiğin üstünde sayfaya ortalı Times New Roman, 12 punto, kalın (bold) olarak yer almalıdır. Tablo, şekil veya grafik yazısı no'su ile birlikte verildikten sonra tek nokta konularak tablo, şekil veya grafik ismi yazılmalıdır. Kaynak bildirimleri tablo, şekil veya grafiklerin altında 11 punto olarak verilmelidir.
12. Dipnotlar (açıklama içeren) metin içinde numaralanmalı, ayrı bir sayfada numara sırasına göre "Notlar" başlığı altında Times New Roman 11 punto ile yazılmalı ve metnin arkasına konmalıdır.
13. Makalede matematiksel denklem ve formüller numara verilerek sıralanmalıdır. Numaralandırma satırın en sağında parantez içinde yapılmalıdır.
14. Metin içinde atıfları belirtmek için **Harvard referans tekniği** kullanılmalıdır. Bu tekniğe göre metin içinde geçen atıflar, yazar soyadı ve parantez içinde yer alan yayın yılı ile belirtilir. Konuyla ilgili örnekler aşağıda sırasıyla verilmiştir.

i. Yazar adı cümlenin doğal bir parçası olarak kullanılmışsa yayın yılı parantez içinde;

Gürkaynak (2002) kimyasal çözeltiler üzerinde yapmış olduğu ...

ii. Yazar adı cümlenin doğal bir parçası olarak kullanılmamışsa yazar adı, basım yılı ve sayfa sayısı şeklinde olmalıdır;

En son çalışmalar (Pınar, 2003: 12) uygulamanın ...

iii. İki yazarın bulunması durumunda, her iki yazarın soyadı da kullanılır.

Cinicioglu ve Keleşoğlu (1993) yumuşak dolgular üzerinde ...

iv. İkidenden fazla yazar olması durumunda ilk yazarın soyadını “ve diğ.” ifadesi takip eder.

Öztoprak ve diğ. (1999) tarafından öne sürülen ...

v. Eğer aynı yazarın aynı yılda basılmış birden fazla yayını kullanılmışsa basım yıllarının sonuna alfabetik bir karakter ilave edilir.

Bozbey ve diğ. (2003a) tarafından yapılan çalışmalar bu sonucu ...

vi. Eğer anonim bir kaynak kullanılmışsa “anon” ifadesi kullanılır.

Son zamanlarda konuşulan gerçekler (Anon 1998: 53) ...

vii. Eğer yazarı belirsiz bir gazete yazısı kullanılacaksa gazete adı, basım yılı ve sayfa no;

Bölgede görülen sel baskınları yapısal özellikleri etkilemektedir (Atlas, 1998: 6)

viii. Tez çalışmasında faydalanılan yayınlar yazar soyadlarına göre alfabetik sırayla sıralanır. Yayının basıldığı derginin, kongre kitapçığının, kitabın vb. adı eğik (italik) olarak gösterilir

ix. İnternette alınmış kaynaklara atıf yapılırken, yazar adı varsa daha önce belirtildiği şekilde gösterilir. Yazar adı yoksa kaynağı sunan kurumun adı ve tarih kullanımı aşağıdaki şekilde gösterilir.

Pazar hakkında bilgiler yer almaktadır (İMKB, 23.06.2003) veya

Yazarı belli olmayan internet kaynaklarına atıf yapılırken, büyük harflerle URL-sıra numarası, yıl şeklinde yazılmalıdır. Örneğin:

(URL-1, 2003), (URL-1 ve URL-2, 2003

URL-1'e (2003) göre ...

15. **Kaynakça** *Times New Roman*, 12 punto şeklinde yazarların soyadları göz önüne alınarak alfabetik sırayla ve aslı biçimde çalışmanın sonunda bulunmalıdır. Her kaynak arasındaki paragraf aralığı (sonra 6 nk) olmalıdır. Eğer yazarın/ların aynı yıl içerisinde birden fazla çalışmasına atıf yapılmışsa ise bu çalışmaların yayın yılı sonuna (a,b,c,..) gibi semboller verilerek sıralanmalıdır. Makale ve bildirilerde dergi ve sempozyum/Kongre adı, kitap ve tezlerde ise kitap ve tez adı italik olarak yazılmalıdır. Kaynakça aşağıda gösterildiği şekilde düzenlenmelidir.

Kitap referansı için gösterim

Yazarın SOYADI, ADI., (Yayın yılı), *Kitap adı*, Yayınevi, Basım Yeri, ISBN.

MERCER, P.A. and SMITH, G., (1993), *Private Viewdata in the UK*, 2

Dergilerdeki makaleler için gösterim

Yazarın SOYADI, ADI., (Yayın yılı), Makalenin adı, *Derginin Adı*, Cilt no ve (bölüm)

EVANS, W.A., (1994), Approaches to Intelligent Information Retrieval, *Information Processing and Management*, 7 (2), 147-168.

Konferans bildirileri için gösterim

Yazarın SOYADI, ADI., (Yayın yılı), Bildiri Adı, *Konferans Kitapçığının Adı*, Tarih ve Kongre Yeri, Basım Yeri: Yayınevi, sayfa numaraları

SILVER, K., (1991), Electronic Mail: The New Way to Communicate, *9th International Online Information Meeting*, 3-5 December 1990 London, Oxford: Learned Information, 323-330.

Tezler için gösterim

Yazarın SOYADI, ADI., (Yayın yılı), *Tezin Adı*, Yüksek Lisans/Doktora, Enstitü Adı

AGUTTER, A.J., (1995), *The Linguistic Significance of Current British Slang*, Thesis (PhD), Edinburgh University.

Haritalar için gösterim

SOYADI, ADI., (Yayın Yılı), *Başlık*, Ölçek, Basım Yeri: Yayınevi.

MASON, James, (1832), *Map of The Countries Lying Between Spain and India*, 1:8.000.000, London: Ordnance Survey.

Web sayfaları için gösterim

Yazarın SOYADI, ADI., (Yıl), *Başlık [online]*, (Edition), Yayın Yeri, Web adresi:URL

HOLLAND, M., (2002), *Guide to Citing Internet Sources* [online], Poole, Bournemouth University,
http://www.bournemouth.ac.uk/library/using/guide_to_citing_internet_sourc.html [Erişim Tarihi: 4 Kasım 2002].

ETHICAL GUIDELINES

HOMEROS is committed to meeting and upholding standards of ethical behaviour at all stages of the publication process. It strictly follows the general ethical guidelines provided by the Committee on Publication Ethics (COPE) and the Open Access Scholarly Publishers Association (OASPA). Depending on these principles and general publication requirements, editors, peer reviewers, and authors must take the following responsibilities in accordance to professional ethic and norms. The proper and ethical process of publishing is dependent on fulfilling these responsibilities.

1. The Responsibilities of Editors

1.1. The General Responsibilities

- Editors should be accountable for everything published in their journals.
- The editor should make the efforts to improve the quality of and contribute to the development of the journal.
- The editor should support authors' freedom of expression.

1.2. Relations with Readers

- Readers should be informed about who has funded research or other scholarly work and whether the funders had any role in the research and its publication and, if so, what this was.
- The editor should ensure that the non-peer-reviewed sections of the journal (letters, essays, announcements of conferences etc.) are clearly identified.
- The editor should make efforts to ensure that the articles published align with the knowledge and skills of the readers.

1.3. Relations with Reviewers

- The editor should match the knowledge and expertise of the reviewers with the manuscripts submitted to them to be reviewed ensuring that the manuscripts are adequately reviewed by qualified reviewers.
- The editor should require reviewers to disclose any potential competing interests before agreeing to review a submission.
- The editor should provide necessary information about the review process to the reviewers about what is expected of them.
- The editor must ensure that the review process is double blind and never reveal the identities of the authors to the reviewers or vice versa.
- The editor encourage reviewers to evaluate manuscripts in an objective, scientific and objective language.
- The editor should develop a database of suitable reviewers and update it on the basis of reviewer performance and timing

- In the reviewer database; It should be attentive to scientists who evaluate the manuscripts objectively, perform the review process on time, evaluate the manuscript with constructive criticism and act in accordance with ethical rules.

1.4. Relations with Authors

- The editor should provide clear publication guidelines and an author guidelines of what is expected of them to the authors and continuously review the guidelines and templates.
- The editor should review the manuscript submitted in terms of guidelines of the journal, importance of the study, and originality and if the decision to reject the manuscript is made editor should explain it to the authors with clear and unbiased way. If the decision is made that the manuscript should be revised by the authors in terms of written language, punctuation, and/or rules in the guidelines (spacing, proper referencing, etc.) the authors should be notified and given time to do the corrections accordingly.
- The authors should be provided with necessary information about the process of their review (at which stage is the manuscript at etc.) complying with the rules of double blind review.
- In the case of an editor change, the new editor should not change a decision taken by the previous editor unless it is an important situation.

1.5. Relations with Editorial Board Members

xviii

- Editor should provide publication policies and guidelines to the editorial board members and explain what is expected of them.
- Editor should ensure that the editorial board members have the recently updated publication guidelines and policies.
- Editor should review the editorial board members and include members who can actively contribute to the journal's development.
- Editorial board members should be informed about their roles and responsibilities such as
 - Supporting development of the journal
 - Accepting to write reviews in their expertise when asked
 - Reviewing publication guidelines and improving them consistently
 - Taking responsibility in journal's operation

2. The Ethical Responsibilities of Reviewers

- The reviewers must only agree to review manuscripts which align with their expertise.
- The reviewers must make the evaluation in neutrality and confidentiality. In accordance with this principle, they should destroy the manuscripts they examine after the evaluation process, but use them only after they are published.

Nationality, gender, religious belief, political belief and commercial concerns should not disrupt the neutrality of the assessment.

- The reviewers must only review manuscripts which they do not have any conflict of interests. If they notice any conflict of interest they should inform the editor about it and decline to be a reviewer to the related manuscript.
- Reviewers must include the Manuscript Evaluation Form for the manuscripts they evaluate without indicating their names to protect the blind review process. And they should include their final decision about the manuscript whether or not it should be published and why.
- The suggestions and tone of the reviews should be polite, courteous and scientific. The reviewers should avoid including hostile, disrespectful, and subjective personal comments. When these comments are detected they could be reviewed and returned to the reviewer to be revised by the editor or editorial board.
- The reviewers should respond in time when a manuscript is submitted to them to be reviewed and they should adhere to the ethical responsibilities declared hereby.

3. The Ethical Responsibilities of Author(s)

- Submitted manuscripts should be original works in accordance with the specified fields of study.
- Manuscripts sent for publication should not contradict scientific publication ethics (plagiarism, counterfeiting, distortion, republishing, slicing, unfair authorship, not to mention the supporting organization).
- The potential conflicts of interest of the author(s) should be stated and the reason should be explained
- The bibliography list is complete and should be prepared correctly and the cited sources must be specified.
- The names of the people who did not contribute to the manuscript should not be indicated as an authors, they should not be suggested to change the authors order, remove the author, or add an author for a manuscript that is submitted for publication. Nevertheless, they should identify individuals who have a significant share in their work as co-authors. A study cannot be published without the consent of all its authors.
- Author(s) are obliged to transmit the raw data of the manuscript to the editor upon request of journal editors.
- The author(s) should contact the editor to provide information, correction or withdrawal when they notice the error regarding the manuscript in the evaluation and early view phase or published electronically.
- Author (s) must not send manuscripts submitted for publication to another journal at the same time. Articles published in another journal cannot be resubmitted to be published in the HOMEROS.

- In a manuscript that has reached the publication stage, the authors should fill in the "Copyright Transfer Form" and forward it to the editor.

4.The Ethical Responsibilities of Publisher

- The publisher acknowledges that the decision making process and the review process are the responsibility of the editor of HOMEROS
- The publisher is responsible for protecting the property and copyright of each published article and keeping a record of every published copy.
- The publisher is obliged to provide free access to all articles of the journal in electronic environment.

Plagiarism and unethical behavior

All manuscripts submitted to HOMEROS are reviewed through [iThenticate](#) software before publishing. The maximum similarity rate accepted is **20%**. Manuscripts which exceed these limits are analyzed in detail and if deemed necessary returned to the authors for revision or correction, if not they could be rejected to be published if any plagiarism or unethical behavior is detected.

Following are some of the behaviors which are accepted as unethical:

- Indicating individuals who have not intellectually contributed to the manuscripts as authors.
- Not indicating individuals who have intellectually contributed to the manuscripts as authors.
- Not indicating that a manuscript was produced from author's graduate thesis/dissertation or that the manuscript included was produced from a project's data.
- Salami slicing, producing more than one article from a single study.
- Not declaring conflicting interests or relations in the manuscripts submitted.
- Unveiling double blind process.

YAYIN ETİK KURALLARI

HOMEROS, yayın sürecinin her aşamasında etik davranış standartlarını benimsemeyi ve bunları yerine getirmeyi taahhüt etmektedir. Yayın Etik Komitesi (Committee on Publication Ethics - COPE) ve Açık Erişim Akademik Yayıncılar Derneği (Open Access Scholarly Publishers Association - OASPA) tarafından sağlanan genel etik yönergelerine sıkı bir şekilde bağlıdır. Bu yönergelerde belirtilen ilkelere ve genel yayın şartlarına bağlı olarak, mesleki ve etik standartlara göre editörler, hakemler ve yazarlar aşağıdaki sorumlulukları almalıdır. Yayın sürecinin düzgün ve etiğe uygun şekilde işlemesi bu sorumlulukların yerine getirilmesine bağlıdır.

1. Editörlerin Sorumlulukları

1.1. Genel Sorumluluklar

- Editör, dergide basılan tüm makalelerden sorumludur.
- Editör derginin niteliğinin iyileştirilmesine katkıda bulunmak için çaba sarf etmekle yükümlüdür.
- Editör, yazarların ifade özgürlüğünü desteklemelidir

1.2. Okuyucularla İlişkiler

- Okuyucular, eğer varsa, araştırmaya veya diğer bilimsel çalışmalara kimin finansman sağladığını ve fon sağlayıcıların araştırmada ve yayınlanmasında herhangi bir rolü olup olmadığı ve rolün ne olduğu hakkında bilgilendirilmelidir.
- Editörün, dergide hakem değerlendirmesinin gerekli olmadığı bölümlerin (editöre mektup, davetli yazılar, konferans duyuruları vb.) açıkça belirtildiğinden emin olması gerekmektedir.
- Editörün yayımlanan makalelerin dergi okuyucularının bilgi ve becerileriyle uyumlu olmasına dikkat etmelidir.

1.3. Hakemlerle İlişkiler

- Editör, hakemlere bilgi ve uzmanlıklarına uygun makaleleri göndermelidir. Böylece makalelerin alanında uzman kişilerce uygun bir şekilde değerlendirilmesi sağlanmalıdır.
- Editör, hakemlerin bir makaleyi değerlendirmeden önce makaleye ilişkin çıkar çatışmaları bulunmadığının onayını almakla yükümlüdür.
- Editörün hakem değerlendirme sürecine ilişkin gerekli tüm bilgileri ve hakemlerden yapması beklenenleri hakemlere iletmesi gerekmektedir.
- Editör, hakem değerlendirme sürecinin çifte körleme ile devam ettiğinden emin olmalı ve yazarlara hakemleri, hakemlere de yazarları ifşa etmemelidir.
- Hakemleri tarafsız, bilimsel ve nesnel bir dille çalışmayı değerlendirmeleri için teşvik etmelidir.

- Editör, hakemlere ilişkin bir veri tabanı oluşturmalı, hakemlerin zamanlama ve performansına göre veri tabanını güncellemelidir.
- Hakem veri tabanında; makaleleri objektif değerlendiren, hakemlik sürecini zamanında yerine getiren, makaleyi yapıcı eleştirilerle değerlendiren ve etik kurallara uygun davranan bilim insanlarının olmasına özen göstermelidir.

1.4. Yazarlarla İlişkiler

- Editör, yazarlara kendilerinden ne beklendiğine ilişkin yayım ve yazım kurallarını sürekli güncellemelidir.
- Editör dergiye gönderilen makaleleri dergi yazım ve yayım kuralları, çalışmanın önemi, özgünlüğü, anlatım dili açısından değerlendirerek olumlu ya da olumsuz karar vermelidir. Eğer, makaleyi ilk gönderim sürecinde reddetme kararı alırsa, yazarlara bunun nedenini açık ve yansız bir şekilde iletmelidir. Bu süreçte, makalenin dilbilgisi, noktalama ve/veya yazım kuralları (kenar boşlukları, uygun şekilde referans gösterme, vb.) açısından tekrar gözden geçirilmesi gerektiğine karar verilirse, yazarlar bu konuda bilgilendirilmeli ve gerekli düzeltmeleri yapabilmeleri için kendilerine zaman tanınmalıdır.
- Yazarların makalelerinin durumuna ilişkin bilgi talebi olduğunda çifte körleme sürecini bozmayacak şekilde yazarlara makalelerinin durumuna ilişkin bilgi verilmelidir.
- Editör değişikliği durumunda, yeni editör önceki editör tarafından alınan bir karar önemli bir durum olmadığı sürece değiştirmemelidir.

1.5. Editörler Kurulu ile İlişkiler

- Editör, yeni editörler kurulu üyelerine derginin yayım ve yazım kurallarını iletmeli ve kendilerinden beklenenleri açıklamalıdır.
- Editör, editörler kurulu üyelerini değerlendirmeli ve derginin gelişimine aktif olarak katılım gösterecek üyeleri editörler kuruluna seçmelidir.
- Editör, Editörler kurulu üyeleri ile sürekli iletişim halinde bulunmalı ve gelişmelerden haberdar etmelidir.
- Editör, editörler kurulu üyelerini aşağıda yer alan rolleri ve sorumluluklarına ilişkin bilgilendirmelidir
 - Derginin gelişimini desteklemek
 - Kendilerinden istendiğinde uzmanlık alanlarına ilişkin derlemeler yazmak
 - Yayın ve yazım kurallarını gözden geçirmek ve iyileştirmek
 - Derginin işletiminde gerekli sorumlulukları yerine getirmek

2. Hakemlerin Etik Sorumlulukları

- Hakemlerin yalnızca uzmanlık alanlarına ilişkin makalelere hakemlik yapmaları gerekmektedir.

- Hakemler, değerlendirmeyi yansızlık ve gizlilik içinde yapmalıdır. Bu ilke gereğince inceledikleri makaleleri değerlendirme sürecinden sonra yok etmeli, ancak yayımlandıktan sonra kullanmalıdırlar. Uyruk, cinsiyet, dinsel inanç, siyasal inanç ve ticari kaygılar, değerlendirmenin yansızlığını bozmamalıdır.
- Hakemler, çıkar çatışması-çıkarcı birliği olduğunu anladıklarında, makaleyi değerlendirmeyi reddederek, editörlere bilgi vermelidir.
- Hakemlerin değerlendirdikleri makalelere ilişkin Hakem Değerlendirme Formunu doldurmaları gerekmektedir. Hakemlerin değerlendirdikleri makalenin yayımlanabilir olup olmadığına ilişkin kararları ile kararlarına ilişkin gerekçelerini de bu formda belirtmelidirler.
- Hakemler, değerlendirmeyi akademik görgü kurallarına uygun biçimde, yapıcı bir dille yapmalı; hakaret ve düşmanlık içeren kişisel yorumlardan kaçınmalıdır. Hakemlerin bu tür bilimsel olmayan yorumlarda buldukları tespit edildiğinde yorumlarını yeniden gözden geçirmeleri ve düzeltmeleri için editör ya da editörler kurulu tarafından kendileriyle iletişime geçilebilmektedir.
- Hakemlerin kendilerine verilen süre içerisinde değerlendirmelerini tamamlamaları gerekmekte ve burada belirtilen etik sorumluluklara uymaları beklenmektedir.

3.Yazar(lar)ın Etik Sorumlulukları

- Gönderilen makaleler belirtilen çalışma alanlarına uygun özgün çalışmalar olmalıdır.
- Yayınlanmak amacıyla gönderilen makaleler bilimsel yayın etiğine (intihal, sahtecilik, çarpıtma, tekrar yayın, dilimleme, haksız yazarlık, destekleyen kuruluşu belirtmemek) aykırı olmamalıdır.
- Yazar(lar)ın potansiyel çıkar çatışmaları belirtilmeli ve nedeni açıklanmalıdır
- Kaynakça listesi eksiksiz olup doğru hazırlanmalı ve alıntı yapılan kaynaklar mutlaka belirtilmelidir.
- Makaleye katkı sağlamayan kişilerin adı, yazar olarak yazılmamalı, yayımlanmak üzere başvurusu yapılan bir makalenin yazar sırasını değiştirme, yazar çıkartma, yazar ekleme önerilmemelidir. Bununla beraber, Çalışmalarında önemli derecede payları olan şahısları ortak yazar olarak belirtmelidirler. Bir çalışma, yazarlarının tümünün rızası olmadan yayımlanamaz.
- Yazar(lar) dergi editörleri talep ettiği takdirde makalenin ham verilerini editöre iletmekle yükümlüdür.
- Yazar(lar), değerlendirme ve erken görünüm aşamasındaki ya da elektronik ortamda yayımlanmış makalesiyle ilgili hatayı fark ettiklerinde bilgi vermek, düzeltmek ya da geri çekmek için editörle iletişime geçmesi gerekir.
- Yazar(lar) yayımlanması amacıyla gönderilen makalelerini aynı anda başka bir dergiye gönderemezler. Başka bir dergide yayınlanan makaleler HOMEROS'e yayımlanmak amacıyla tekrar gönderilemez.
- Yayın aşamasına gelmiş bir makalede yazarlar "Telif Hakkı Devir" formunu doldurmalı ve editöre iletmelidir.

4.Yayıncının Etik Sorumlulukları

- Yayıncı, makale yayınlama sürecinin tüm aşamalarında karar merciinin editörün sorumluluğunda olduğunu kabul etmelidir.
- Yayıncı, yayınlanmış her makalenin mülkiyet ve telif hakkını korumakla ve yayınlanmış her kopyanın kaydını saklamakla yükümlüdür.
- Yayıncı, derginin tüm sayılarındaki makalelere ücretsiz olarak elektronik ortamda erişimini sağlamakla yükümlüdür.

İntihal ve Etik Dışı Davranışlar

HOMEROS'a gönderilen tüm makaleler basılmadan önce [iThenticate](#) yazılım programı ile taranmaktadır. Kabul edilen en yüksek benzeşim oranı **%20'dir**. Bu oranı aşan makaleler ayrıntılı olarak incelenir ve gerekli görülürse gözden geçirilmesi ya da düzeltilmesi için yazarlara geri gönderilir, intihal ya da etik dışı davranışlar tespit edilirse yayımlanması reddedilebilir.

Aşağıda etik dışı bazı davranışlar listelenmiştir:

- Çalışmaya fikren katkıda bulunmayan kişilerin yazar olarak belirtilmesi.
- Çalışmaya fikren katkıda bulunan kişilerin yazar olarak belirtilmemesi.
- Makale yazarın yüksek lisans/doktora tezinden ya da bir projeden üretilmişse bunun belirtilmemesi.
- Dilimleme yapılması yani, tek bir çalışmadan birden fazla makale yayımlanması.
- Gönderilen makalelere ilişkin çıkar çatışmalarının bildirilmemesi.
- Çifte körleme sürecinin deşifre edilmesi.

HOMEROS

E-ISSN: 2667-4688

Volume / Cilt: 3
Issue / Sayı: 3
July/Temmuz 2020

xxv

CONTENT / İÇİNDEKİLER

Referred Manuscripts / Hakemli Makaleler

THE SEMANTIC CHANGES IN THE VOCABULARY

(ON THE BASIS OF THE RUSSIAN AND AZERBAIJANI LANGUAGES)

Sevinj MAHARRAMOVA 97-104

ATABETÜ'L-HAKAYIK'DA YER ALAN İKİLEMELER VE KALIP SÖZLER

REITRATIVES AND PATTERN WORDS IN THE ATABETÜ'L-HAKAYIK

Necmi AKYALÇIN & Damla AYDOĞAN 105-112

TÜMCEYE KATTIĞI ANLAM BAĞLAMINDA İKİLEMELER
REITERATIVES IN TERMS OF THE MEANING OF THE SENTENCE

Cevdet COŞKUN 113-128

THE SEMANTIC CHANGES IN THE VOCABULARY (ON THE BASIS OF THE RUSSIAN AND AZERBAIJANI LANGUAGES)

Sevinj MAHARRAMOVA*

* Prof. Dr. Baku State University,
AZERBAIJAN, e-mail: samumtornado@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6586-5310>

Received: 1 July 2020; Accepted: 4 August 2020

ABSTRACT

The article deals with the analysis of the semantic changes in the vocabularies of the Russian and Azerbaijani languages caused by the influence of the different factors. Semantic archaisms are systematized according their belonging to the concrete part of speech (nouns, adjectives, verbs) and given in the appropriate tables. The reasons of the semantic changes during the historical development of the language are explained.

Some Russian semantic archaisms are still used in the other Slavic languages (Ukrainian, Polish, Serbian). The historical excursus is carried out in the article, as necessary.

So though the meanings of the Russian and Azerbaijani words considered in the article are archaic they are preserved in the structure of the modern words and might be relevant to the specific fields. They are used as terms in the different fields of science, they are preserved in the dialects, folklore. They are also important components of idioms, proverbs, sayings as they are relics of the past retained in the modern Russian and Azerbaijani languages. They have their own characteristics that makes them unique lexical items.

Research of such semantic changes caused by the different factors is very interesting and significance both from the linguistic and historical standpoints.

Keywords: *semantic changes, semantic archaisms, vocabulary, Russian, Azerbaijani, language, factors, historical development.*

It is known that vocabulary of any language including the Russian and Azerbaijani languages is a dynamic, developing, open system that is subjected to the influence of the different extra – and intralinguistic factors. Such factors cause the phonetic, morphological, syntactic and semantic changes in the vocabulary. In our view, the semantic changes are of the utmost interest.

Semantic changes lead with change on meaning of words, however this change does not occur of a sudden. On the contrary, this is a slow process into language evolution, development and these differences are only realised as time goes by. There are many objective and subjective reasons to transformation and change over a word meaning. They can

be adopted thanks to the different historical, political, geographical, social-economic, cultural factors, insertion of vocabulary from another language, by borrowing or even through popular usage of a word inside another context, resulting its differentiation to the whole. Historical linguistics treats the semantic change process throughout years, explaining its alternation.

Our review of the scientific works on lexicology, semasiology shows that the factors accounting for semantic changes are subdivided into two groups by the Russian and Azerbaijani linguists: a) extra-linguistic, and b) linguistic causes. By extra-linguistic causes they mean various changes in the life of the speech community, changes in economic and social structure, changes in ideas, scientific concepts, way of life and other spheres of human activity as reflected in word meaning. The appearance of a new meaning is due either to 1) the appearance, of new referents (e.g. *radio, television, computer*) or a factual change of referents or to 2) a change of knowledge of the referent or a change in emotional attitude to the referent, while in reality the referent remains unchanged [2; 3; 7; 8; 11; 12; 16]. Thus Semantic change (also semantic shift, semantic progression, semantic development, or semantic drift) is a form of language change regarding the evolution of word usage-usually to the point that the modern meaning is radically different from the original usage. In diachronic (or historical) linguistics, semantic change is a change in one of the meanings of a word. Every word has a variety of senses and connotations, which can be added, removed, or altered over time, often to the extent that cognates across space and time have very different meanings. The study of semantic change can be seen as part of etymology, onomasiology, semasiology, and semantics. "The alteration of meaning occurs because words are constantly used and what is intended by speakers is not exactly the same each time. If a different intention for a word is shared by the speech community and becomes established in usage then a semantic change has occurred." "Like any linguistic change, a **semantic change** is not acquired simultaneously by all members of a speech community. An innovation enters into a language and spreads through the speech community along socially determined lines. The original meaning of a form is not immediately displaced by the innovated meaning, but the two coexist for some time. "Semantic change is not a change in meaning per se, but the addition of a meaning to the semantic system or the loss of a meaning from the semantic system while the form remains constant" [17, p.59].

There are very interesting and original examples of semantic changes in the vocabulary of the Russian and Azerbaijani languages. The scientists consider such words to be semantic archaisms" or paleosemantisms that retained their forms but acquired new meanings or stylistic coloring [2; 6; 7; 12; 16]. It should be considered that the analysis and explanation of the meanings of words and nuances in the vocabularies of the Russian and Azerbaijani languages must be done from the position of today. It requires certainly to recognize the linguistic spirit of the time. Full disclosure of meanings, their explanation and illustration show that the wealth and strength of lexicon of any language including the Russian and Azerbaijani languages is not just in the amount of different words, but their many meanings and various shades of meaning. Certainly word meaning is liable to change during the historical development of language. Words acquire new meanings while some of the old ones die away. When the new meaning replaces the older or exists side by side with it as part of the semantic structure of a polysemantic word, it enriches the vocabulary qualitatively. When it exists side by side with the older meaning, but is no longer associated with it so that the semantic development results in the emergence of a new word, this contributes to the quantitative growth of the vocabulary.

The studies have shown that there are quite a lot of examples of semantic archaisms in the vocabularies of the Russian and Azerbaijani languages. As it is impossible to consider all of them within one article we'll consider some of them that are of the utmost interest in our opinion.

a) in the Russian language

Noun	
the archaic meaning	the modern meaning
жена – woman	wife
муж – man	husband
дети – servants	children
вратарь – gate keeper, door keeper, doorman	goalkeeper
язык – people	language
вор – state criminal	thief
гость – visitor	guest
позор – sight; spectacle, view	shame, disgrace
мечта – thought	dream
пароход – steam, locomotive	steamer, steamship
клятва – damnation	oath
город – fenced place	city; town
урод – beauty; harvest	freak; ugly creature
лето – year	summer
неделя – day off	week
наказание – homily, sermon	punishment
глагол – word	verb
варенье – any boiled meal	jam
печенье – any baked meal	biscuits, cookies
гад – snake	skunk; vermin
слово – speech	word
страсть – suffering	passion
приказ – government agency	order, command
прелесть – deceit, fraud	charm, fascination
очарование – sorcery, witchcraft	charm, fascination
зелье – greenery, green	poison draught; poisonous concoction
босоножка – barefooted girl/woman	open-toe sandals
крыло – covering	wing
Adjectives	
безбедный – safe; secure	well off
обольстительный – deceiving	aphrodisiac; alluring
правый – correct	right (antonym of the word left)
равнодушный – unanimous	indifferent
странный – wayfaring, wandering	strange
тощий – vain, futile	scraggy; hollow- cheeked, gaunt
пошлый – popular	vulgar, banal, trivial
рассеянный – full of pleasure, entertainments	absent-minded
замечательный – outstanding, noteworthy	wonderful
Verbs	
давать – to sell	to give
обожать – to deify, to idolize	to adore
орать – to plough	to yell, to shout
пищать – to play the flute	to peep, to squeak
решать – to set free, to release (from), to liberate	to decide; to solve
течь – to move quickly, to run	to flow
молвить – to make a noise, to bustle, to fuss about	to say, to utter
озорничать – to get violent, to whoot it up	to be naughty, to play pranks

The other examples: *разве* – the archaic meaning: besides, the modern meaning: really? Isn't it clear; shouldn't one. For example: *Разве он не сказал тебе об этом вчера?* – Didn't he tell you about it yesterday?

The word «присутствие» used to be a concrete word and meant “institution; organization”. At present it is an abstract word and means “presence”. The word «босоножка» used to mean a person – barefooted girl/woman, now it means a subject – open-toe sandals.

No less interesting and original examples of semantic archaisms are in the Azerbaijani language. The vocabulary of the Azerbaijani language was subjected to the different changes during the long history of its development including semantic ones [7, p.15-16]. There are following examples that demonstrate such changes:

Nouns	
the archaic meaning	the modern meaning
kişi – person, human being	man
ər – hero	husband
qoçu – hero	robber, smuggler
donluq – present, gift	1. salary scale; pay; salary 2. material (for clothes)
aş – food, meal	plov – one of the most widespread dishes in Azerbaijan made of rice. The verb <i>aşmaq</i> “to guzzle; to hog” is used in the Azerbaijani common speech
yazı – steppe, plain	writing; script; inscription
uğur – way; fate; fortune	success
ayaq – wine – glass, rummer	foot
çin – time (for example: for times, many times etc.)	1. cogged sickle; 2. epaulets; shoulder straps; 3. trip; run
düyün – wedding	1. knot; string; tie; 2. a bough in the log, board
bəbək – baby	pupil of the eye
qulluqçu – servant, maid	serve; employee; office worker
uşaq – manager (of an estate); housekeeper	child
vekil – adviser in the palace who was plenipotentiary in the decision of state issues	lawyer; attorney
yağma – robbery; pillage, plundering	fall (is related to the rain, snow and hail, for example: <i>yağış yağır</i> “it is raining” <i>qar yağır</i> “it is snowing”)
dil – heart	language
qat – 1. side; time (for example: for times, five times etc.)	layer; stratum; tier
soy – song	family, kin; origin; stock
su – side	water
tütün – smoke	tobacco
uc – end; finish	tip; point
Adjectives	
ağır – big great	heavy; hard
ala – big	parti – coloured, many – coloured, motley
qızıl – red	gold; golden
qatı – big; strong	thick, dense
qara – big, strong, powerful	black
uçmaq – heaven; paradise	to fly (this word used to be a noun, but now it is a verb).
Verbs	
yapmaq – to build, to construct	to stick (something to, on)

It should be noted that some of these semantic archaisms are preserved in the idioms, paremiology, dialects of the Azerbaijani language [4], for example: *Ağır adam* “an imposing, weighty person”; *Ağır otur batman gəl* “Behave respectably”, *Ağır oturmaq* “to be serious, staid, imposing”.

The word *qızıl* in the color meaning is used in some historical, zoological terms, toponyms etc. For example: *Qızıl Meydan* “Red Square” (the famous city square in Moscow”); *Qızıl ordu* “Red Army” (The Red Army (*Krasnaya Armiya*) was a common name for the Russian National Military Forces from 1918 to 1946, which was also known by the abbreviation RKKa (Workers’ and Peasants’ Red Army). The name refers to the color red. In the workers’ movement red symbolized the bloodshed in the struggle against oppression); *qızılqaz* “pink flamingo”; *qızıləhmədi* “a kind of dark-red apples”; *qızılbaş* “a kind of mushrooms with a red cap”; *qızılquyruq* “redstart (a song-bird with the bright-red tail with a slight golden tint)”; *qızıl söyüd* “red willow” etc.

There is an interesting fact connected with the archaic semantics of the coloronym in the modern Russian language, too. It is about the coloronym *красный* “red” that used to mean “nice”. The adjective *красный* was formed from the word *краса* “beauty” and meant “nice”. Then its meaning changed and it obtained the meaning “red”. It is used in this meaning in the modern Russian language but its archaic meaning “nice” is preserved in Russian folklore, poetry, idioms, proverbs and sayings [11], for example: *красна девица* “pretty, nice girl”; *красный молодец* “handsome brave fellow” (in folklore); *не красна изба углами, а красна пирогами* “the house is nice and remarkable for its hospitality”; *красную речь и красно слушать*: literal translation (hereinafter the literal translation is made by the author of this article – S.M.): It is nice to listen to the nice speech”; *красно поле пшеном, а беседа умом* “The field is nice for the wheat, the talk is nice for mind”; *серенькое утро- красный денек* “the literal translation: The grey morning – the nice day”; *красное слово не ложь* “literal translation: a nice word is not a lie”; *красное слово всегда впору* “literal translation: A nice word is always appropriate” (proverbs and sayings) [5].

As it was mentioned in the table, the word «лето» used to mean “year”, but it means “summer” in the modern Russian language. Its archaic meaning is preserved in the plural form related to the age: *Ему 40 лет* - He is 40 years old; *35 лет тому назад* - 35 years ago; *через 20 лет назад* - In 20 years. This meaning is also preserved in the botanical terms: *однолетнее растение* “annual plant” (a plant that completes its lifecycle within one year); *столетник* “kind of aloe”. *двухлетнее растение* “biennial planet” (a flowering plant that takes two years to complete its biological lifecycle); *многолетнее растение* “perennial planet (a plant that lives more than two years)”.

It is also used in the historical terms: *Столетняя война* “The Hundred years’ War” (this name has been used by historians since the beginning of the XIX century to describe the long conflict that pitted the kings and kingdoms of France and England against each other from 1337 to 1453).

Тридцатилетняя война “The Thirty Years’ War” (a war fought primarily in Central Europe between 1618 and 1648. One of the most destructive conflicts in human history. Initially a war between various Protestant and Catholic states in the fragmented Holy Roman Empire, it gradually developed into a more general conflict involving most of the European great powers. These states employed relatively large mercenary armies, and the war became less about religion and more of a continuation of the France–Habsburg rivalry for European political pre-eminence);

Семилетняя война “The Seven Years’ War” — it was a global conflict fought between 1756 and 1763. It involved every European great power of the time and spanned five continents,

affecting Europe, the Americas, West Africa, India, and the Philippines etc. This word is also the a part of the compound word “однолетки” that is a synonym of the words *ровесники*, *сверстники* “they are the same age”.

The archaic meaning of the word *город* was “any fenced place”. This word means only “city; town” in the modern Russian language, but its archaic meaning is preserved in the structure of such words as: **nouns**: *о город* “kitchen garden”, *ограда* “fence, enclosure”, *ограждение*, *преграда* “barrier”; **verbs**: *огородить* “to fence (something) in”, *оградить* “to fence off”, *заградить* “to block” etc.

Such word as *пятилетний план*, *пятилетка* “the five-years plan” was used during the Soviet period. The five-year plans for the development of the national economy of the Soviet Union (USSR) consisted of a series of nationwide centralized economic plans in the Soviet Union, beginning in the late 1920s. The Soviet state planning committee Gosplan developed these plans based on the theory of the productive forces that formed part of the ideology of the Communist Party for development of the Soviet economy. Fulfilling the current plan became the watchword of Soviet bureaucracy. The initial five-year plans aimed to achieve rapid industrialization of the Soviet Union and thus placed a major focus on heavy industry.

The word *позор* has lost its original meaning “sight; spectacle” view” and means only “shame, disgrace” in the modern Russian language. But the archaic meaning of this words preserves its etymological relations with such words as *зрение* “eyesight”, *зрачок* “eye-pupil”, *обозревать* “to observe”, *взор* “gaze, glance”, *зритель* “onlooker, spectator” etc. All these words go back to the common ancient Slavic root *zor-zr* “to see”. It is interesting that the meaning “sight, spectacle, view” is preserved in the other Slavic language – Serbian: compare: *позориште* “theatre”.

The word *позор* “sight, spectacle, view” was widely used in the Russian poetry, for example:

Благодарю, что вновь чудес, красот позор.

Открыл мне в жизни толь блаженной (Г.Р.Державин. Евгению).

(literal translation): I’m thankful for the view of beauties, miracles that life shows me”- (G.R.Derzhavin. To Evgeniy, 1807);

Величествен и грустен был позор

Пустынных вод, лесов, долин и гор

(Е.А. Баратынский. Последняя смерть).

(literal translation):

How majestic and sad the view of the rivers, forests and valleys was

(Y.A.Baratinski, The last death. 1827).

The archaic meaning of the word *урод* “beauty” that means only “ugly creature; freak” in the modern Russian language is preserved in the other Slavic language: *урода* in the polish language means “beauty, beautiful girl/woman; “beauty” *врода*.

So though the meanings of the Russian and Azerbaijani words considered above are archaic they are preserved in the structure of the modern words and might be relevant to the specific fields. They are used as terms in the different fields of science, [9;14] they are preserved in the dialects, [4] folklore. They are also important components of idioms, proverbs, sayings

as they are relics of the past retained in the modern Russian and Azerbaijani languages. They have their own characteristics that makes them unique lexical items.

Study of such semantic changes caused by the different factors is very interesting and significance both from the linguistic and historical standpoints.

REFERENCES

1. Azərbaycan dilinin izahlı lüğəti. 2006, Dörd cilddə, Bakı
2. BAYRAMOV İ. 1999, Müasir Azərbaycan ədəbi dilinin zənginləşməsi yolları. ADPU-nun nəşri. Bakı
3. CƏFƏROV Q.H. 1984, Azərbaycan dilinin leksik-semantik sistemi. Bakı
4. ƏZİZOV E.İ. 1999, Azərbaycan dilinin tarixi dialektologiyası. Bakı
5. HƏMİDOV İ.H. 2004, Azərbaycanca-rusca atalar sözləri lüğəti. Bakı
6. XƏLİLOV B. 2008, Müasir Azərbaycan dilinin leksikologiyası. Bakı
7. MƏNƏRRƏMOVA R. 2012, XV-XVI əsrlər Azərbaycan ədəbi dili: leksika, söz yaradıcılığı. Bakı
8. MƏMMƏDOV İ. 2006, Azərbaycan dilinin semantikasını. Bakı
9. SADIQOVA S. 2005, Azərbaycan dilində terminologiyanın təşəkkülü və inkişafı. Bakı
10. Большой энциклопедический словарь. 2004, 2-е издание, переработанное и дополненное. Москва
11. КРЫСИН Л.П. 2007, Современный русский язык. Лексикология. Фразеология. Лексикография. Москва
12. ЛЕВИЦКИЙ В.В. Семасиология. 2012, Москва
13. Русско-английский словарь. 1989, Под общим руководством проф. А.И. Смирницкого. Москва
14. СУПЕРАНСКАЯ А.В., ПОДОЛЬСКАЯ Н.В., ВАСИЛЬЕВА Н.В. 1989, Общая терминология. Вопросы теории. Москва
15. Толковый словарь русского языка. 1985, 1986, 1987, 1988, в четырех томах. Москва
16. ШАНСКИЙ Н.М. 2009, современный русский язык. Москва
17. DAVID P. 1996, Wilkins, "Natural Tendencies of Semantic Change and the Search for Cognates" in *The Comparative Method Reviewed*, ed. by M. Durie and M. Ross. Oxford University Press.

ATABETÜ'L-HAKAYIK'DA YER ALAN İKİLEMELER VE KALIP SÖZLER

REITRATIVES AND PATTERN WORDS IN THE ATABETÜ'L-HAKAYIK

Necmi AKYALÇIN* & Damla AYDOĞAN**

* Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
TÜRKİYE, e-mail: nakyalcin@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7461-7773>

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi,
TÜRKİYE, e-mail: damlaaydogan94@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9515-2848>

Geliş Tarihi: 20 Mayıs 2020; Kabul Tarihi: 28 Temmuz 2020
Received: 20 May 2020; Accepted: 28 July 2020

ÖZET

Türk dilinin en önemli eserlerinden biri olan Atabetü'l- Hakayık, Edip Ahmed Bin Mahmud Yükneci tarafından 12. yüzyılda, Karahanlı Türkçesi ile yazılmış ve Muhammed Dad İspehsalar Beye sunulmuş bir eserdir. Yazıldığı dönemin dilini önemli ölçüde yansıtan eser, elbette ki Türk dilinin zengin söz varlığından yararlanılarak yazılmıştır. Türkçenin anlatım gücü ve güzelliği olan ikilemeler ve belirli durumlarda temenni ifade etme ve/veya iletişim kurma amacıyla kullanılan kalıp sözler de Türkçenin bu zengin söz varlığı içerisinde azımsanamayacak bir yere ve öneme sahip yapılarıdır. Çalışmanın evrenini Atabetü'l-Hakayık adlı eser, konusunu ise bu eserde yer alan ikilemeler ve kalıp sözler oluşturmaktadır. Çalışmada, söz konusu eserde yer alan “tününg kündüzüing”, “öküş az”, “tuş tenge” vb. ikilemeler; “Bismillahirrahmanirrahim”, “İlahi keçürgen idim sen keçür”, “Ugan rahmet itsün” vb. kalıp sözler tespit edilmiştir. Böylece, 40 beyit ve 101 dörtlükten oluşan eserin söz varlığı içerisinde ikilemelerin ve kalıp sözlerin kullanım sıklığı sayısal verileriyle ortaya konmuştur.

Anahtar Sözcükler: Atabetü'l-Hakayık, İkileme, Kalıp Söz..

ABSTRACT

One of the most important works of Turkish Language, Atabetü'l- Hakayık is a work written by Edip Ahmed Bin Mahmud Yükneci in the 12th century in Karahanli Turkish and presented to the father of Muhammed Dad İspehsalar. The work that reflects the language of the period it was written was of course written by making use of the rich vocabulary of Turkish Language. Reitratives, which are a

structure specific to Turkish, and the pattern words used in expressing wishes and / or communicating in certain situations are structures that have a considerable place and importance in this rich vocabulary of Turkish. The universe of the study is Atabetü'l- Hakayık, and its subject is the reitratives and pattern words in this work. In the study, "tunung kündüzüng", "öküş az", "tuş tenge", etc. reitratives; "Bismillahirrahmanirrahim", "İlahi keçürge idim sen keçür", "Ugan rahmet itsün" etc. Pattern words were determined. Thus, the frequency of use of dilemmas and stereotypes in the vocabulary of the work consisting of 40 couplets and 101 quatrains is revealed by numerical data.

Key Words: Atabetü'l-Hakayık, Reitrative, Pattern Word.

Türk dilinin söz varlığı içerisinde önemli bir yere sahip olan deyimler, atasözleri, ikilemeler, kalıp sözler, argolar vb. üzerine yapılan çalışmalar son dönemde önemli bir düzeye ulaşmış ve gelişme göstermiştir. Elbette ki kökleri çok eskiye dayanan Türk dilinin söz varlığı içerisinde önemli bir yere sahip olan bu öğeleri eski metinlerde de takip edebiliyoruz. Edip Ahmed Bin Mahmud Yükneki tarafından 12. yüzyılda kaleme alınan ve çalışmaya konu olan Atabetü'l-Hakayık da Türk dilinin önemli metinleri arasında yer almaktadır. Metin üzerinde gerek edebi gerekse dil açısından önemli çalışmalar yapılmıştır. Metin için yapılan ön incelemeler sırasında karşılaşılan, metnin söz varlığını ele alan "Atabetü'l-Hakâyık'ta Geçen Deyimler, Atasözleri ve Özdeyişler¹" adlı makale Ekrem Demir tarafından yazılmıştır. Çalışmada ikilemeler ve kalıp sözlerin incelenmemesi metnin Türk dili için önemi göz önüne alındığında bir eksiklik olarak düşünülmüştür. Bu doğrultuda söz konusu metni ikilemeler ve kalıp sözler bakımından inceleme fikri doğmuş ve bu çalışmanın konusu olarak seçilmiştir.

Atabetü'l-Hakayık hakkında söz varlığı bağlamında değerlendirilebilecek diğer çalışmalar şunlardır:

Aziz Merhan, 2009 yılında "Atabetü'l-Hakayık'ta Birleşik Eylemler" adlı bir makale yazmış ve eserde yer alan birleşik eylemleri incelemiştir.

Hande Demiryürek, 2012 yılında Pamukkale Üniversitesi'nde "Atabetü'l-Hakayık'ın Gramatikselsel Bağlam ve Sıklık Sözlüğü" adlı bir yüksek lisans tezi hazırlamıştır.

Metinde yer alan ikilemeler ve kalıp sözlere geçmeden önce ikilemeler ve kalıp sözler ile ilgili yapılan bazı önemli tanımlara ve çalışmalara yer vermek uygun görülmüştür.

İkilemeler ile ilgili yapılan bazı önemli tanımlar şu şekildedir:

"Anlama/anlatıma güç katan kalıplaşmış söz öbekleri olan ikilemelerle ilgili olarak yapılan tanımlar şöyledir: "İkileme, anlatım gücünü arttırmak, anlamı pekiştirmek, kavramı zenginleştirmek amacıyla, aynı sözcüğün tekrar edilmesi veya anlamları birbirine yakın yahut karşıt olan ya da sesleri birbirini andıran iki sözcüğün yan yana kullanılmasıdır." (HATİPOĞLU 1981: Önsöz)

"İkileme bir sözcüğün ya da yansımali bir birimin ya da bir kısmının yinelenmesi ya da sözcüğün anlam özellikleri açısından eş anlamlı, zıt anlamlı, anlam açısından ilişkili olabileceği başka bir sözcükle birlikte kullanılmasıyla oluşturulan anlambirimidir." (AKSAN 2001: 15)

"Bir kavramı ifade için kullanılan aynı ve yakın anlamda iki (yahut daha fazla) kelimenin belirli diziliş kuralıyla yan yana getirilmesinden oluşan söz grubu." (KORKMAZ, 1992)

Türkçe için ilk ikilemeler sözlüğü Necmi Akyalçın tarafından 2007 yılında hazırlanmış ve Anı yayıncılık tarafından basılmıştır².

Kalıp sözler için yapılan tanımlar ise şu şekildedir:

“Zihinsel üretim ve yapıyı temel alan bir başka tanıma göre ise kalıp sözler, önceden belirli bir biçime girip öylece hafızada saklanan, söyleneceği sırada yeniden üretilmeden veya dilbilgisel olarak ayrıştırılmadan olduğu gibi hatırlanarak kullanılan, ardışık veya aralı sözcüklerden oluşan dizidir (Wray 2002: 9).” (GÖKDAYI, 2008, s. 90)

“Söz varlığında, selamlaşırken, yemek yerken, sevincimizi ya da üzüntümüzü belirtirken, birisini kutlarken, görüştüğümüz kişiden ayrılırken vb. iletişim durumlarında söylemeyi adet haline getirdiğimiz, ağızımızdan hemen çıkıveren, bir bütün halinde veya kişiye, zamana göre yapılan ufak tefek değişiklikler dışında çekirdek bölümünü aynı şekilde kullandığımız sözler bulunuyor. Ayrıca, belirli bir durum, zaman veya yer olmadan da, duygu ve düşüncelerimizi aktarırken yardımcı olan, anlamları değişmeden aynı biçimde tekrar edilen sözlerle karşılaşırız. Kalıp söz olarak adlandırılan bu sözler, atasözü, deyim, ikileme ve birleşiklerin yanı sıra dilin söz varlığındaki kalıplaşmış dil birimlerinin bir kısmını oluşturuyor.”(GÖKDAYI, 2015, s. 1-2)

“Bir toplumun bireyleri arasındaki ilişkiler sırasında kullanılması adet olan birtakım sözlerdir.” (AKSAN D. , 1996, s. 35)

“Kalıp sözler, belli durumlarda söylenmesi gelenek olmuş klişe sözlerdir. Bu sözler toplumun yaşamına ve kültürüne ışık tutmaktadır. Kalıp sözler yemek yerken veya yemekten sonra, biriyle karşılaşıldığında selamlaşmak için, doğum, ölüm, okula başlama, evlenme gibi olaylar karşısında da kullanılırlar. Bunun yanında bir iyilik karşısında duyulan minneti veya bir iyi dileği belirtmek için edilen dualar, kızgınlıkla söylenen beddualar, yemin etmeler, söz vermeler de kalıp sözlerin içindedir.” (EROL, 2007, s. ÖNSÖZ)

“Kalıp sözler veya ilişki sözleri adı verilen dil öğeleri tıpkı deyimler ve atasözleri gibi, toplumun kültürünü, inançlarını, insan ilişkilerindeki ayrıntıları, gelenek ve görenekleri yansıtan sözlerdir.” (EROL, 2007, s. 1)

“Her toplumun, gündelik yaşamında çeşitli zaman ve durumlarda kullandığı kendine özgü sözleri vardır. İnsanlar arasındaki ilişkilerde kullanılan selamlaşma, vedalaşma, iyi ya da kötü dilek sözleri, saygı ve nezaket gereği söylenen sözler kalıp sözler arasında yer alır. Gündelik iletişim davranışları toplumdan topluma değişiklik gösterdiği gibi; iletişim sözleri de, aynı toplumda dönemden döneme, bölgeden bölgeye, yöreden yöreye değişiklik gösterebilmektedir. Anadolu'da ölçünlü dille ortak olan kalıp sözler yanında, daha farklı sözlere de rastlanmaktadır. Bu tür sözler Anadolu ağızlarının sözvarlığı içinde, pek çok çeşidiyle ve renkliliğiyle büyük bir yer tutmaktadır.” (TOR, 2011, s. 766)

Tanımlar ve açıklamalar doğrultusunda Abetü'l-Hakayık'ta yer alan ikilemeler ve kalıp sözler saptanmış, metnin Reşit Rahmeti Arat tarafından 1992 yılında yapılan yayını ise kaynak olarak seçilmiştir. Metnin Türkçe çevirilerinde yazım yanlışı veya cümle düşüklüğü varsa düzeltilmiştir.

İKİLEMELER:

Karşıt anlamlı ikilemeler:

- 1) **6.cemad canvar** uçgan yügürgen nenge
Türkiye Türkçesi:
(**6.Canlı cansız**, uçan ve koşan (her) şey.)
- 2) **13.** yarattı ol ugan **tününg kündüzüng**
Türkiye Türkçesi:
(**13.** O kadir (Tanrı senin) **geceni gündüzünü** yarattı.)
- 3) **65. Öküş az** tip aymaz pezirler tengiz
Türkiye Türkçesi:
(**65.** Deniz **az çok** demeden bunu kabul eder.)
- 4) **177.** bu ajun ribat ol **tüşüp köçgölüg**
Türkiye Türkçesi:
(**177.**Bu dünya, **konup göçmek** için, bir kervansaraydır.)
- 5) **356.ulugka kiçigke** sılıg kıl sözüng
Türkiye Türkçesi:
(**365.büyüğe küçüğe** tatlı dil kullan.)

Yakın anlamlı ikilemeler:

- 1) **14.** udup biri birke yorır **öng songa**
Türkiye Türkçesi:
(**14.**birbirine uyup, birbirinin **ardı sıra** giderler.)
- 2) **24.**törütmişte yok bil anga **tuş tenge**
Türkiye Türkçesi:
(**24.** Bil ki, yaradılanlar arasında onun **eşi dengi** yoktur.)
- 3) **27.** anıng mehdi bolsa **şeker şehd** anga
Türkiye Türkçesi:
(**27.**Onun yadı, dilim için **şeker baldır**.)
- 4) **71.**kitabımnı **körge eşitgen** kişi
Türkiye Türkçesi:
(**71** kitabımı **gören işiten** kişi)
- 5) **155.agız til** bezeki köni söz turur
Türkiye Türkçesi:
(**155.agız dil** ziyneti doğru sözdür.)
- 6) **172.** bu **körge eşitgen** sanga külmesün
Türkiye Türkçesi:
(**172.gören duyan** sana gülmesin.)
- 7) **192.**tarıglıkta **katlan tarı** edgülük
Türkiye Türkçesi:
(**192.** tarlada **çalış çabala** ve iyilik et.)
- 8) **210.birin** kelse rahat kelür renc **onun**
Türkiye Türkçesi:
(**210.** rahat **birer birer** gelirse, zahmet **onar onar** gelir.)
- 9) **241.** bahıl tirdi **zer sim** haramdın öküş

Türkiye Türkçesi:

(241. Hasis, haram ile, çok *altın gümüş* topladı.)

10) 262. yıgar *yimez içmez* tutar berk anı

Türkiye Türkçesi:

(262. Toplar, (fakat) *yemez içmez* ve omu sıkı tutar.)

11) 367. iter bolsang işni *sanıp saknıp* it

Türkiye Türkçesi:

(367. Bir işi yapacaksan, *düşünüp taşınarak* yap.)

12) 388. cefa *toldı taştı* tengizdin ediz

Türkiye Türkçesi:

(388. cefa *doldu taştı* denizden daha engin)

13) 511. *bilip tutsa* her kim edibning sözün

Türkiye Türkçesi:

(511. Edibin sözünü kim *bilip tutarsa*)

KALIP SÖZLER:

1) 4. *Bismillahirrahmanirrahim*

Türkiye Türkçesi:

(4. *Bismillahirrahmanirrahim*)

2) 29. *bu kün tegsü mindin dürud* ol yarın

30. Elig tutamçıka eğirse munga

Türkiye Türkçesi:

(29-30 yarın derde düşersem, elimden tutacak olan o (resule) bugün *benden salat ve selam erişsin.*)

3) 37. *İlahi keçürgen idim sen keçür*

38. neçe me hatalıg kul ersem sanga

Türkiye Türkçesi:

(37.-38. *Tanrım*, sen bağışlayan rabbimsin; senin karşında ne kadar günahkâr kul isem, *beni affet*)

4) 491. *Ugan rahmet itsün* bu saat anga

Türkiye Türkçesi:

(491. Tanrı bu saatte ona rahmet etsin)

5) 510. *Kerek kıl icabet kerek kıl itab*

Türkiye Türkçesi:

(510. İster kabul et, ister hoş görme)

SONUÇ

Türk dili, uzun yıllardır geniş bir coğrafyada konuşulmakta ve yazılmaktadır. Bu nedenledir ki, Türk dilinin söz varlığı hiç de azımsanamayacak bir zenginliğe ulaşmıştır. Bu zengin söz varlığı içerisinde yer alan deyimler, atasözleri, ikilemeler, kalıp sözler, argolar vb. de Türk dilinin ilk yazılı metinleri olan Orhun Yazıtlarından itibaren takip edilebilmektedir. İşte bu zenginlik ve gelişme seyri içerisinde Türk dili ile yazılmış pek çok önemli eser vardır. Bu çalışmada incelenen Atabetü'l-Hakayık da bu önemli eserlerden biridir. Eser birçok açıdan defalarca incelenmiştir. Yukarıda, eser hakkında yapılmış bir söz varlığı çalışmasından söz edilmiştir. Ancak, söz konusu çalışmada, eserin söz varlığının ikilemeler ve kalıp sözler bakımından incelenmediği görülmüştür. Bu bir eksiklik olarak değerlendirilmiş ve bu

çalışmada eser, ikilemeler ile kalıp sözler bağlamında incelenmiştir. 40 beyit ve 101 dördlükten oluşan eserde 18 ikileme ve 5 kalıp söz saptanmıştır. Saptanan 18 ikilemeden 5'i zıt anlamlı; 13'ü yakın anlamlı sözcüklerle kurulmuş ikilemelerdir. Kalıp sözler ise daha çok eserin dönemi göz önünde bulundurularak tespit edilmeye çalışmış ve kesin olarak kalıp söz olarak değerlendirilebilecek yapılar çalışmaya yansıtılmıştır. Böyle önemli bir eserde, kalıp söz ve ikilemelerin ortaya konması söz öbeklerinin sadece günümüzdeki biçimlerinin değil geçmişten bugüne kullanılarak gelen eski biçimlerinin de ortaya konması bakımından önemlidir.

KAYNAKÇA

- AKSAN, D. (1996), *Türkçenin Sözcük Varlığı*, Ankara: Engin Yayınevi.
- AKSAN, Y. (2001). *Türkçede Zaman Anlatımı ve Kimi İkileme Yapıları*. İstanbul: XV. Dilbilim Kurultayı.
- AKYALÇIN, N.(2007). *Türkçe İkilemeler Sözlüğü Tanıklı*, Anı Yayıncılık, 1. Baskı, Ankara.
- AKYALÇIN, N. (2012a). *Türkçemizin Anlamsal Zenginlikleri Deyimlerimiz*. Ankara: Eğiten Kitap.
- AKYALÇIN, N.(2012b). *Türkçemizin İncileri Atasözlerimiz Tanıklı Sözlük*. Ankara: Eğiten Kitap.
- DEMİR, E. (2003). Atabetü'l-Hakâyık'ta Geçen Deyimler, Atasözleri ve Özdeyişler, *Türkiyat Mecmuası*, C.23/Güz.
- DEMİRYÜREK, H. (2012). *Atabetü'l-Hakayık'ın Gramatikal Bağlam ve Sıklık Sözlüğü*, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi.
- YÜKNEKİ, Edip, Ahmet B. Mahmud (1992). *Atabetü'l-Hakayık*, (Çev. Reşit Rahmeti Arat), Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- EKER, S. (2002). *Çağdaş Türk Dili*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- ERCİLASUN, A. B. (2004). *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- EROL, Ç. (2007). *Türkiye Türkçesinde Kalıp Sözler Üzerine Bir İnceleme*, T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- GÖKDAYI, H. (2008). *Türkçede Kalıp Sözler*. *Bilig-Kış*, 44, 90-108.
- GÖKDAYI, H. (2015). *Türkçede Kalıp sözler*. Ankara: Kriter Yayınevi.
- KORKMAZ, Z. (1992). *Gramer Terimleri Sözlüğü*, Ankara: TDK.
- MERHAN, A. (2009). *Atabetü'l-Hakayık'ta Birleşik Eylemler*, *bilig/Bahar /sayı :49*, s. 101-112.
- TOR, G. (2011). *Mersin'den Birkaç Kalıp Söz (İlişki Sözü) Üzerine*, Prof. Dr. Mine Mengi Adına Türkoloji Sempozyumu, Adana, 20- 22 Ekim 2011, 766-786.

NOTLAR

¹ Ekrem Demir, *Atabetü'l-Hakâyık'ta Geçen Deyimler, Atasözleri ve Özdeyişler*, Türkiyat Mecmuası, C.23/Güz, 2003.

² Necmi Akyalçın, *Türkçe İkilemeler Sözlüğü/Tanımlı*, İstanbul: Anı Yayıncılık, 2007.

TÜMCEYE KATTIĞI ANLAM BAĞLAMINDA İKİLEMELER¹

REITRATIVES IN TERMS OF THE MEANING OF THE SENTENCE

Cevdet COŞKUN*

* Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi
TÜRKİYE, e-mail: cevdet.coskun35@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3102-7156>

Geliş Tarihi: 15 Temmuz 2020; Kabul Tarihi: 4 Ağustos 2020
Received: 15 July 2020; Accepted: 4 August 2020

ÖZET

Türkçenin ses ve söyleyiş uyumuna katkılar sağlayan en önemli dil öğelerinden biri de ikilemelerdir. İkilemeler, Türkçenin en eski dönemlerinden bu yana kullanılagelen söz öbekleridir. İkilemeler, Türk Dilinde oldukça fazladır. Bundan dolayıdır ki pek çok edebi eserde de bu söz öbekleri karşımıza sıkça çıkar. Edebiyatımızın önemli yazarlarından olan Yaşar Kemal'in "Üç Anadolu Efsanesi" adlı eserindeki "Koroğlu" öyküsünde de pek çok ikileme ile karşılaşılmaktadır. Koroğlu adlı öyküde ikilemelerin fazla kullanımı, yazarın dilini güçlendirmiş, akıcı ve anlaşılır bir anlatımın oluşmasına katkı sunmuştur. Bu çalışmada, Yaşar Kemal'in "Koroğlu" öyküsündeki ikilemelerin tümceye kattığı anlam ele alınmıştır. Tümcenin anlam kurgusu içerisinde, ikilemelerin tümceye ne gibi katkılarda bulunduğu örnekleriyle belirlenmiştir. Ayrıca, Türkçe sözvarlığı içerisinde önemli bir yere sahip olan ikilemeleri Yaşar Kemal'in ne denli başarılı kullanıp kullanamadığı da ortaya konmuştur.

Anahtar Sözcükler: İkileme, Anlam, Tümce, Yaşar Kemal.

ABSTRACT

Reitratives are one of the most important language elements that contribute to the harmony of sound and pronunciation in Turkish. Reitratives, It is quite a lot in Turkish language. That is why, in many literary works, these phrases often appear. One of the important writers of our literature, Yaşar Kemal's in the named of "Üç Anadolu Efsanesi" here are many reitratives in the "Koroğlu" story. In this study, the meaning of the reitratives added to the sentence in Yaşar Kemal's "Koroğlu" story is discussed. Within the semantic fiction of the sentence, the contributions of the dilemmas to the sentence were determined with examples. In addition, the success of Yaşar Kemal's dilemmas which have an important place in the Turkish vocabulary, has been demonstrated.

Key Words: Reitratives, Meaning, Sentence, Yaşar Kemal.

¹Bu çalışma 28-29 Mayıs 2020 tarihlerinde ONLİNE olarak gerçekleşen V. Uluslararası Farkındalık Konferansı olan "Köy Enstitüleri Felsefesini Geleceğe Taşımak" temalı konferansta sunulmuş aynı isimli bildirinin gözden geçirilmiş halidir

1. GİRİŞ

İkilemeler, Türkçe'nin en eski dönemlerinden beri sıklıkla kullanılan sözcük gruplarıdır. Her sözcüğün bir anlamının olmasının yanında bir de bağlam içerisinde yüklendiği anlamlar vardır. İkilemelerin de kendi başlarına bir anlamları olmakla birlikte yine cümle kurgusu içerisinde farklı anlamlar yüklenir. Türkçe de ikilemeler anlamı pekiştirmek, genellemek, kavramları güçlendirmek, kavramlar arasında bir sıralama sağlamak, kavramı nitelemek, anlama kesinlik ya da ihtimal katmak ve cümle içerisinde ses ahengi yaratmak için kullanılır. İkilemelerin yapısındaki ses benzerliği de ikilemelerin önemli özelliklerinden biridir. Şahbender Çoraklı bu durumu şöyle anlatır:

“İkilemelerin kurulmasında ses benzerliğinin, ses ahenginin önemi de büyüktür. İkilemelerdeki ünlü uyumları, ünsüz benzeşmeleri gibi ses uygunluğu kuralı vardır. Anlatımı güçlendirmek için ya aynı ses veya aynı sözcük tekrar edilir, yahut sesleri birbirini andıran sözcükler yan yana kullanılır.” (ÇORAKLI, 2001, s. 55-56)

Türkçe en eski dönemlerinde bile ahenkli bir dil olma özelliği göstermektedir. Bu ahengin sağlanmasında da en başat unsurlardan biri ikilemeler olmuştur. İkilemeler Türkçenin en eski yazılı belgeleri olan Orhon Anıtlarından günümüze kadar sıkça kullanılmıştır. Günümüzde de yazılan pek çok eserde ikileme kullanılmaktadır.

Türkçenin her döneminde ikilemeler sık sık kullanılmıştır. İkilemeler Türkçeye has bir özellik olarak göze çarpar. Doğan Aksan, *“Anlam Bilim Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi”*. adlı çalışmasında, bu durumu şöyle anlatır: *“Dünyanın pek az dilinde Türkçedekine yakın oranda görülen bu özellik, bugün Korecede ve bir ölçüde Japoncada bulunmakta, buna karşılık Hint-Avrupa dillerinde pek az örneğine rastlanmakta; koskoca Latin yazınında birkaç ikileme görülmektedir.”* (AKSAN D. , 2016, s. 127)

İkilemeler, sözcük tekrarı, eş, yakın ya da zıt anlamlı sözcüklerin yan yana gelmesiyle oluşurlar. İkileme için farklı araştırmacılar farklı tanımlar yapmaktadır. Hatta kimi araştırmacılar ikileme yerine farklı terimler de kullanmaktadır. Aşağıda kimi araştırmacıların yapmış oldukları ikileme tanımları verilmiştir.

TDK'nin Büyük Türkçe Sözlüğünde ikileme tanımı şu şekildedir:

“Anlamı güçlendirmek için aynı kelimenin tekrarlanması, anlamları birbirine yakın, karşıt olan veya sesleri birbirini andıran kelimelerin yan yana kullanılması.” (TDK. Türk Dil Kurumu, <https://www.sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 20.11.2019)

Figen Güner Dilek, ikileme kavramının farklı dillerdeki karşılıklarını şu şekilde vermiştir:

*“İkilemeler, dilimizde çok kullanılan dil birliklerindedir. İkileme; Fransızcada **redoublement**, **hendiadyoin**, Almancada **Verdoppelung**, **hendiadyoin**, İngilizcede **reduplication dual**, **hendiadyoin**, Rusçada **reduplikatsiya (редупликация) povtor udvoveniye (повтор удвоение), parniye slova (парные слова)** terimleri ile karşılanır. Türkiye Türkçesi dilciliğinde ise, ikilemenin karşılığı olarak, **ikiz kelime**, **ikizleme**, **kelime koşması**, **tekrar**, **bağlam öbeği**, **ikilemeli (yinelemeli) ad**, **hendiadyoin** ve çoğunlukla da **“ikileme”** kelimeleri kullanılır. Diğer Türk lehçelerinde ise, **koş söz**, **qos söz**, **cüft söz**, **cüft tekrar söz**, **tekrariy söz**, **narın demdek adı**, **xos xadıl sös ve kolbolu sös** kelimelerinin ikileme karşılığında kullanıldığı görülür.”* (DİLEK, 2004, s. 83)

Vecihe Hatiboğlu *“Türk Dilinde İkileme”* adlı eserinde ikilemeleri şu şekilde tanımlar: *“İkileme, anlatım gücünü arttırmak, anlamı pekiştirmek, kavramı zenginleştirmek amacıyla, aynı sözcüğün tekrar edilmesi veya anlamları birbirine yakın yahut karşıt olan ya da sesleri birbirini andıran iki sözcüğün yan yana kullanılmasıdır.”* (HATİBOĞLU, 1981, s. 12)

Saadet Çağatay ise ikileme adlandırmasını Latince yapar. İkileme için “*Hendiadyoin*” sözcüğünü tercih eder. Çağatay’ın tanımlaması ise şu şekildedir:

“*Aynı manada yahut yakın manadaki iki kelimenin bir tek kelime gibi anlam ifade etmesine hendiadyoin denir. Hendiadyoinler ekseriye iki sinonimden ibarettir. Bunların yanında birbirini tamamlayan, bazen de birbirinin karşılığı hatta zıddı olan kelimelerden mürekkep Hendi-n’ler vardır ki bu gibi teşkillerin kısımlarına antonyma deriz.*” (ÇAĞATAY, 1978, s. 29)

Yeşim Aksan, ise makalesinde ikileme tanımlamasına daha çok anlam yönünden bakarak açıklamıştır:

“*İkileme bir sözcüğün ya da yansımali bir birimin ya da bir kısmının yinelenmesi; ya da sözcüğün anlam özellikleri açısından eş anlamlı, zıt anlamlı, anlam açısından ilişkili olabileceği başka bir sözcükler birlikte kullanılmasıyla oluşturulan anlam birimidir.*” (AKSAN Y. , TÜRKÇEDE ZAMAN ANLATIMI VE KİMİ İKİLEME YAPILARI, 2001, s. 115)

Mehmet Hengirmen, çalışmasında ikilemelerimizi diğer dillerle karşılaştırmış, kullanımından bahsetmiş, ve tanımını yapmıştır.

“*Anlatımı daha güzel ve etkili duruma getirmek için aralarında ses benzerliği bulunan yakın, aynı ya da zıt anlamlı sözcüklerin yan yana kullanılmasına ikileme denir. İkilemeler genellikle iki sözcükten oluşur. Kimi zaman üç sözcükten oluştuğu da görülür. İngilizce, Almanca, Fransızca, Arapça, Farsça gibi dillerde ikilemelerin sayısı otuz kırkı geçmez. Bu nedenle ikilemeler Türkçenin en büyük ve önemli özelliklerinden biridir. Anlatımda tekrar ve ahenk öğrenmeyi kolaylaştırır. İkilemelerin de en önemli özelliği sözcüklerin tekrarı ve bu tekrardan oluşan ahenktir. Ses benzerliği olan sözcüklerin yan yana kullanılışı hem anlamı pekiştirir hem ahengi artırır. Böylece dil şiirsel bir güzellik kazanır. Türkçenin mucizevi güzellğinde ikilemelerin büyük payı vardır.*” (HENGİRMEN, 2002, s. 411)

İkilemeler, Türkçenin en eski dönemlerinden beri kullanılmıştır. Türkçe’nin ilk yazılı eserleri niteliğindeki Orhun Anıtlarında da çokça ikileme görülmektedir. Uygur metinlerinde de ikilemelere sıkça rastlanmaktadır. Bu dönemdeki ikilemeler üzerine çalışan Mehmet Yastı, şu ikilemeleri tespit etmiştir. Göktürk ve Uygur metinlerinde geçen ikilemeler ve günümüz Türkçesi karşılıkları şu şekildedir:

“*Altun kumuş* “altın ve gümüş”, *arkış tirkış* “kervan kabile”, *at ku* “ad ve ün”, *bag bodun* “boylar ve kabileler”, *baglar bodun* “beyler ve halk”, *ab bark* “ev bark”, *kız koduz* “kızlar ve kadınlar”, *kun kul* “cariye ve erkek köle”, *kurt konuz* “börtü böcek”, *yabız yablak* “sefil ve perişan”, *yok cıga* “yok yoksul”, *yurtda yolta* “dağda bayırda”, *olu yitu* “öle yite”, *yir sub* “yer ve su”, *ida taşda* “ormanda ve kayalıklarda”, *tunlu kunlu* “geceli gündüzlü”, *ecum apam* “atalarım ve dedelerim”, *ağış barım* “mal mülk”, *yarıkınta yalmasınta* “zırhında kaftanında”, *tebliğ kurluğ* “hilekar ve sahtekar”, *icin taşın* “içini dışını” gibi çok sayıda ikilemenin kullanıldığını görmekteyiz. Uygur Türkçesi metinlerinde geçen ikilemelere ise *a_uru a_uru* “yavaşça, sessizce, yavaşçacık”, *adru adru* “ayrı ayrı”, *ağır ağır* “ağırbaşlı, pek ciddi, şerefli”, *a_uru tur_uru* “doğru, müstakim”, *asan tukul* “sağ ve selamet, sağ-esen”, *basa basa* “durmadan, fazlasiyle”, *birar birar* “bিরer bিরer”, *birin birin* “teker teker”, *bakiz balguluk* “açık, sarıh, belli”, *arklıgin arksizın* “ister istemez”. (YASTI, 2007, s. 53)

Kaşgarlı Mahmud *Divanü Lugat-it Türk* adlı eserinde Oğuzların sözcükleri ikilemeli olarak kullandığını söyler ve Oğuzların dilini şu şekilde anlatır:

“*Bilirmelidir ki Oğuzların dili incedir, Türklerin birisi asıl ve kök öbürüsü takıntı olmak üzere çift olarak kullandıkları her bir ismin ve fiilin Oğuzlar takıntı olanını kullanırlar. Halbuki öbür Türkler, bunu tek olarak söylemezler. Söz gelimi, Türkler bir şeyi kattıkları zaman*

kattı kardı, derler. Burada kök olan kattı'dır. Kardı kelimesi takıntıdır. Oğuzlar bir şeyi bir şeyle karıştırdıkları zaman kardı deyip asıl olanı bırakırlar. Yine böyle Türkler edgü yawlak derler, iyi kötü demektir. Edgü = iyi, yawlak = yawuz, kötü, anlamındadır. Bu ikisini birlikte kullanırlar. Tek olarak birisini kullanmazlar. Oğuzlar ise bunları tek, yalnız olarak tanırlar.” açıklar. (ATALAY, 1998)

Türkçede aynı kökten olan iki sözcüğün farklı türde kullanılıp yan yana getirilmesiyle oluşan söz öbekleri vardır. Bu söz öbekleri ile ilgili olarak Vecihe Hatiboğlu şu açıklamayı yapar:

“Aynı kökten değişik biçimde kurulan iki sözcüğün yan yana kullanılması kavramda ayrıca bir güç, bir pekiştirme sağlamadığından ikileme sayılmaz; bunlara kökteşleme denir. Örtü örtmek, ütü ütölemek, yazı yazmak, yemek yemek ve benzerleri ikileme değildir.” (HATİBOĞLU, 1981, s. 18)

Türkçede tekrarların/yinelemelerin de bir tür ikileme olduğu konusunda pek çok araştırmacı hemfikir durumdadır. Değişik sözcük türlerinden sözcüklerin yan yana gelerek tekrarlanması da bir ikileme oluşturmaktadır. Türk dilinde çok sık kullanılan bu tekrar guruplarıyla ilgili bir makale yazan Osman Nedim Tuna, tekrarların dilimiz içerisindeki önemine dikkat çekerek konuyla ilgili olarak şunları söylemektedir:

“Tekrarlar, Türk dilinde, bilhassa en uygun şartlar altında 7-8 asırlık bir gelişmeden sonra iyice gürbüzleşen ve güzelleşen Türkiye Türkçesinde önemli bir yer tutar. Sözlerin belli kurallara bağlı kalarak böyle yan-yana kullanılmaları, dilimize kelime yaratma zenginliği, faaliyetlerin her türlüünün, en ince şekilde söz ile ifadesini mümkün kılan fiili şekiller zenginliği, tasvir zenginliği ve güzelliği... gibi çok esaslı güzellikler kazandırmıştır. (TUNA, 1949, s. 429)

Doğan Aksan da aynı sözcüğün tekrarıyla kurulan ikilemelerin dilimizde sıkça kullanılmasından ve dilimiz içerisindeki işlevlerinden bahsederek kitabında şunlardan bahsetmektedir:

“Türkçede aynı sözcüğün yinelenmesiyle kurulan ikilemelerin sık kullanılması, zihinde bir kavramın algılanması sırasında onun pekiştirilmesi, güçlendirilmesini sağlayan bir anlatım biçimidir.” (AKSAN D. , 2016, s. 129-130)

Dilimizde bir de /m/ önsesi ile yapılan ikilemeler de bulunmaktadır. Bu tür ikilemelerle ilgili farklı tanımlar kullanan araştırmacılar vardır. Örneğin, Muharrem Ergin bu tarz ikilemelere bir tekrar grubu olarak bakar ve “İlâveli Tekrarlar” olarak adlandırır. Ergin, konuyla ilgili şunları söylemektedir:

“Başa bir ses ilâve edilenlerde vokalle başlayan kelimelerin doğrudan doğruya başına, konsonantla başlayanların o konsonantı kaldırılarak yerine bir m sesi getirilir. Böylece elde edilen kelime tekrarın ikinci unsuru olarak kullanılır. adam madam, su mu, iş miş, koştı moştı, deniz meniz” (ERGİN, 2012, s. 378)

Bu tarz söz öbeklerine bir tekrar grubu olarak değerlendiren bir diğer araştırmacı da Doğan Aksandır. Aksan, bu ikilemelerle ilgili olarak şu açıklamayı yapmaktadır.

*“Önsesi /m/ ile değiştirilerek ikinci kez kullanılan bir sözcükle oluşan ikileme örneklerinde yine pekiştirmeli, güçlü bir anlatım gerçekleşmektedir: “Kadın tutmamışlar yerine “Kadın **madın** tutmamışlar” “Herhangi bir silah görmedim” yerine “Silah **milah** görmedim” çok daha etkili bir anlatım sağlar. Dikkat edilecek olursa bu kullanım biçimi daha çok olumsuz yargılarda, bunların pekiştirilmesi için başvurulmuş bir yolu gösterir. Bununla birlikte, olumlu anlatımlarda da; “Kitap **mitap** aldık” ya da “Çadır **madır** gerekli” gibi tümcelerde kullanıldığı görülür.”* (AKSAN D. , 2016, s. 130-131)

Bu türden yapılara Doğan Aksan'ın değindiği /m/ önsesiyle yapılan ikilemelerin olumlu ve olumsuz yargılarda kullanımıyla ilgili olarak Talat Akaslan tartışmaya farklı bir boyut kazandırır. Bu tarz oluşturulan ikilemelere “yarı ikileme” diyen Akaslan bu ikilemelerin kipsellikten oluşan ilişkilerinden bahseder. Yarı ikilemeleri “hece ikilemesi” ve “m-’li ikileme” olarak ikiye ayıran Akaslan, bildirisinde konuyla ilgili olarak şunları söyler:

“Yarı-ikileme de öncelikle kipsellikten ilintilidir. sözceleyen kavramlara, sözcenin içeriğine ve muhataplarına ilişkin tasarımlarının niteliği ile bir açıklama bulur. Bu bakımdan, “hece ikilemesi” ile “m-’li ikileme” farklı iki kipsel tutumu yansıtır: sözlüksel birimlerin türüne ve bağlama göre farklı biçimde de olsa, “hece ikilemesi” sözceleyen kendi algılamalarına ya da eş-sözceleyene atfettiği şeyleri hem geçerli kıldığı (“asserter”), hem olumladığı (“valider”), “m-’li ikileme” ise, geçerli kıldığı ama olumlamadığı, olumlamakta tereddüt ettiği bir tasarımlamayı ifade eder.” (AKASLAN, 2004)

Sonuç olarak Akaslan da Aksan gibi /m/ önsesiyle yapılan ikilemelerin daha çok olumsuz yargılarda kullandığıyla ilgili hemfikirdir. İkisinin de dediği gibi bu tür ikilemeler tümceye bir genelleme vermek ile birlikte olumlu ya da olumsuz yargı belirtme durumunun bağlam içerisinde ve konuşanın yani sözceleyen kendi durumuna göre değiştiği görüşündedir.

/m/ önsesiyle yapılan ikilemeler Türkçemizde “m” sesiyle başlayan sözcükler hariç diğer bütün sözcüklerin eğer konsonant ile başlıyorsa değiştirilerek, vokal ile başlıyorsa /m/ sesi eklenerek yapılabilmektedir. Bu yüzden de bu tür ikilemelerde belli başlı bir kalıplaşmadan söz etmek pek mümkün değildir. Bu tür söz öbekleri yapı olarak ikileme olmasına rağmen anlam olarak bir kalıplaşma göstermemektedir. Daha çok bağlam içerisinde bir genelleme yapmak için kullanılmaktadır.

Dilimizde “m,p,r,s,l,a,e” harfleri ile yapılan “masmavi, kıpkırmızı, bembeyaz, tertemiz, çırpıplak, çırılçıplak, çepeçevre, sapasağlam” gibi pekiştirmeler kimi araştırmacılar tarafından ikileme olarak görülmüştür. Yeşim Aksan ve Muharrem Ergin gibi araştırmacılar bazı adların ilk heceleri alınarak sonra ona uyan bu dört harften biri eklenerek ardından adın kendisi de eklenerek yani (Adın ilk hecesi+ {m,p,r,s,l,a,e}+adın kendisi) (ma+s+mavi=masmavi) ya da (Adın ilk iki harfi+{m,p,r,s,l,a,e}+adın kendisi) (dü+m+düz=dümdüz, da+p+dar=dapdar) şeklinde oluşturulan yapıları araştırmalarında ikileme olarak almışlardır. Necmi Akyalçın, bu duruma “ “ip” ve “m, p, r, s” Yapılı Türkçe İkilemelere İlişkin Sorunlar” adlı makalesinde karşı çıkmaktadır. Bu şekilde karşımıza çıkan yapıların asıl sözcüğü daha belirgin ve pekişmiş bir hale getirmek dışında başka bir özelliğinin bulunmadığına değinen Akyalçın, makalesinde şunları söylemektedir:

“Bu oluşturulan yeni sözcük de asıl sözcüğü daha belirgin, pekişmiş duruma getirir. Ancak bu yapı görüldüğü gibi tek sözcükten oluşur. Oysa ikileme sözcüğünün tanımı yapılrken en az iki sözcükten oluşan öbek denmektedir. Pekiştirme sözcükleri ise tek sözcük olmalarıyla zaten bu tanımın dışında kalmaktadır.” (AKYALÇIN, 2008, s. 338)

Yine bazı araştırmacılar pekiştirme sözcükleriyle ikileme olabileceğini ve bunlara “İlâveli Tekrarlar” dendiğinden bahsetmektedirler. Örneğin, Süer Eker konuyla ilgili şunları söylemektedir:

“İlâveli tekrar olan ikilemelerden bazıları şunlardır: apaçık, bembeyaz, kupkuru, büsbütün, darmadağınık, çepeçevre, koskocaman. Bunların benzerleri daima bitişik yazılır.” (EKER, 2005, s. 503)

Muharrem Ergin ise konuyu şu şekilde anlatmaktadır:

“Başa hece ilâve edilenlerde umumiyetle bir kısım sıfatların ilk heceleri alınır; bu hecelerin sonuna vokalle bitiyorlarsa doğrudan doğruya, konsonantla bitiyorlarsa o

konsonantları atılarak *m, p, r, s* seslerinden biri getirilir; meydana gelen, ilk heceden doğma bu unsur ayrı bir kelime gibi asıl kelimenin önüne getirilir; böylece hece tekrarına dayanan, bir bakıma tekrar diyebileceğimiz bir gurup ortaya çıkar: *düm düz, yem yeşil, ap açık, sap sarı, çar çabuk, çır çıplak, büs bütün, kas katı* misallerinde olduğu gibi. Bazen *p*'den sonra bir *a, e, r*'den sonra bir *ıl, il* getirildiği de görülür: *sapa sağlam, güpe gündüz, düpe düz, çırıl çıplak* misallerinde olduğu gibi.” (ERGİN, 2012, s. 25)

Necmi Akyalçın bu duruma da karşı çıkar ve bu tarz yapıların ikileme olamayacağını, bunların ikileme mantığına uymadığını söyler. Bu tür yapıları ikilemeler ile karşılaştıran Akyalçın, konuya “*Pekiştirme Sözcükleri, Sıfat Tamlaması veya İkileme Midir?*” adlı makalesinde açıklık getirmektedir.

“*Bunlara ilaveli tekrar; yani ikileme diyecek olursak şöyle bir durumla da karşılaşırız: tas tarak, çul çaput, çer çöp ve benzeri ikilemeleri tas+ı tarak/ğ+ı, çul+a çaput+a, çer+den çöp+ten gibi eklerle kullanabilmekteyiz. Ancak ye+m yeşil, te+r temiz, kı+p kızıl, ma+s mavi, ya+p+a yalnız gibi yapıları ayrı yazdığımızda ve bir tür ikileme saydığımızda yem+i yeşil+i, ter+e temiz+e, kıp+tan kızıl+dan, mas+ın mavinin veya yapa+dan yalnızdan biçiminde kullanabilmemiz çok zordur. Eğer bunlar ikileme olsalardı bir şekilde ikilemelere getirdiğimiz eklerle kullanılabilmesi gerekirdi.*” (AKYALÇIN, 2017, s. 31)

Yukarıda sözü edilen açıklamalar doğrultusunda, çalışmada da pekiştirme görevli yapılar ikileme olarak değerlendirilmemiştir. Bu tür yapılar, ikilemeler gibi anlama genelleme, güçlendirme gibi zenginlik katmamaktadır. Sadece cümleyi daha belirgin ve pekişmiş bir hale getirmektedir. TDK'nin internet sitesinde yer alan “Güncel Türkçe Sözlük” adlı sözlükte bu tür yapılara verilen anlamlara bakılırsa durum daha iyi anlaşılacaktır:

“*Dapdar: Çok dar*” (TDK. Türk Dil Kurumu, <https://www.sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 20.11.2019)

“*Dümdüz: Çok düz*” (TDK. Türk Dil Kurumu, <https://www.sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 20.11.2019)

“*Aşağı yukarı: 1) Bir baştan bir başa. 2) Tama yakın, yaklaşık olarak.*” (TDK. Türk Dil Kurumu, <https://www.sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 20.11.2019)

“*İleri geri: 1) Ayrıntıları düşünülme. 2) Rastgele, gelişigüzel.*” (TDK. Türk Dil Kurumu, <https://www.sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 20.11.2019)

Verilen örneklerden de anlaşılacağı üzere bu tür yapılarda bir anlam zenginliği yoktur. Sadece sözcüğün anlamı pekiştirilmiş ve daha kuvvetli bir hale gelmiştir.

Her sözcüğün bir anlamı vardır. Dilde anlamsız bir sözcük olamaz. Sözcüklerin kendi anlamlarının olmasının yanında bir de tümce/bağlam içerisindeki anlama da kattıkları bir değer vardır. İkilemelerin de başlıca bir anlamları vardır. Bu konuda Necmi Akyalçın, *Türkçe İkilemeler Sözlüğü (Tanıklı)* (AKYALÇIN, 2007) adlı bir sözlük hazırlamıştır. 694 sayfa olan eser içerisinde Türkçemizdeki ikilemeleri ve anlamlarını vermektedir. Oldukça hacimli olan bu eser Türkçemizde ne kadar çok ikileme olduğunu gözler önüne sermektedir.

İkilemeler iki sözcüğün bir araya gelmesiyle tek bir anlam, yani tek bir sözcükmüş gibi bir mana ifade eder. Doğan Aksan bu durumu şöyle açıklar:

“*İki ayrı gösterge, tek bir gösterge olarak, belli bir gösterilene sahip olur; zihinde kimi kez tek tek çözümlenme yerine yeni bir kavramın oluşmasını sağlar. İyi kötü ikilemesinde nitelenen eylem ne iyi ne de kötüdür; ikisi ortası, orta karar bir nitelme söz konusudur.*” (AKSAN D. , 2016, s. 128)

Yukarıda kimi araştırmacıların ikileme tanımlarını verdik. Bu tanımlardan da anlaşılacağı üzere ikilemelerin ana görevi anlamı güçlendirmek, anlamda bir genelleme veya bir genişleme meydana getirmektir. Bu yüzden de ikilemede kullanılan sözcükler genellikle gerçek anlamı ile kullanılan somut sözcüklerdir. Ancak yaptığımız incelemede gördük ki bazı sözcükler somut anlamdan sıyrılarak soyut bir anlama geçmiştir. Böylece de gerçek anlamının dışında değişmece/mecaz bir anlam ortaya çıkmıştır. Bu da gösteriyor ki ikilemeler illa somut anlamda olmak zorunda değildir. İkilemeleri kimi araştırmacılar deyim olarak da kabul etmektedir.

Bu konuda Hengirmen şunları söylemektedir:

“İkilemeyi oluşturan sözcüklerden birinin anlamı varsa, bu ikileme deyim olarak kabul edilebilir.” (HENGİRMEN, 2007, s. 30)

Hengirmen, bu söylemiyle arkasından gelen bir kısım araştırmacıyı da etkilemiştir. Örneğin, Metin Yurtbaşı ve İsmail Parlatır gibi araştırmacılar eserlerinde gerçek anlam boyutunun dışına çıkamamış ikilemeleri deyim olarak almıştır.

Metin Yurtbaşı, *“Sınıflandırılmış Türkçe Deyimler”* adlı sözlüğünde; **Kıpır kıpır**: Canlı (YURTBAŞI, 2004), **Çoluk çocuk**: Acemi aile (YURTBAŞI, 2004), **Günlük Güneşlik**: Açık, aydınlık (YURTBAŞI, 2004) gibi ikilemeleri eserine deyim olarak almıştır.

İsmail Parlatır da **Eninde sonunda**: En sonunda, işi nihayetinde (PARLATIR, 2008), **Filan falan**: Şu veya bu (kimse) (PARLATIR, 2008), **Yalan yanlış**: Gerçek dışı, asılsız (PARLATIR, 2008) gibi ikilemeleri eserinde deyim olarak almaktadır.

Necmi Akyalçın’ da *“Deyim ve İkileme İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme”* adlı makalesinde bu konu üzerinde durmuştur. Deyim ve ikilemenin birbirinden farklı olduğunu anlatan Akyalçın konuyla ilgili şunları söylemektedir.

“Deyimleri oluşturan sözcükler bir bütün halinde kaynaşarak gerçek anlamlarının dışında bir anlam ifade ederlerken; ikilemeler çoğunlukla gerçek anlama yakın bir anlam ifade eden ve anlamı pekiştiren söz öbekleridir. Bu nedenle ikilemelerin tek başlarına deyim olarak değerlendirilmesi doğru bir yaklaşım değildir.” (AKYALÇIN, 2019, s. 93)

Bir ikilemenin deyimi oluşturan unsurlardan biri olması onun ikileme olmadığı anlamına gelmez. İkilemeler deyim içinde de bulunabilirler. Bir ikilemenin deyim içinde olması onun tümceye kattığı anlam boyutunda bir değişiklik yaratmaz.

L. Wittgenstein *“Bir sözcüğün anlamı onun dil içindeki kullanımudur”* diyerek sözcüğün anlamının dil içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

Doğan Günay ise bu konuda şu açıklamayı yapmaktadır:

”Yapısalcıların incelemesine göre, bir dilsel gösterge, dilde iki temel ilişki (dizisel ve dizimsel) bağı içinde yer alabilir. Anlambirimcikler, bir söylemde var olan diğer anlambirimciklerle dizimsel ilişkiler kurar.” (GÜNAY, 2018, s. 30)

Çalışmada, bu dizimsel ilişkiler üzerinden olaya bakarak ikilemeleri tümceye kattığı anlam bağlamında incelenmiştir.

Bu çalışmada kaynak eser olarak Yaşar Kemal’in *“Üç Anadolu Efsanesi”* adlı kitabındaki *“Koroğlu”* öyküsü alınmıştır. Yaşar Kemal’in eserleri daha önce pek çok çalışmaya konu olmuştur. Bu çalışmalar zaman zaman edebi düzlemde zaman zaman da dilsel düzlemde yapılmıştır. Yaşar Kemal, eserlerinde yöresel ağızları kullanmanın yanında ölçünlü Türk dilini de oldukça güçlü bir şekilde kullanır. Çalışmamızdaki asıl gayemiz yazılan bir öyküdeki ikilemeleri ortaya koyarak incelemek ve Türk dilinin anlam dünyasına katkıda bulunmaktır.

İkilemelerin Cümleye Kattığı Anlama Göre Sınıflandırılması

GÜÇLENDİRME:

- Her bahar açan menekşesi dize kadar çıkar, ova yaz sonuna kadar *dalga dalga* menekşe kokardı. (s.11)
- Toprak *bölük bölük* bölündü. (s.11)
- Kır at *diye diye* öldü. (s.16)
- Şu Bolu Beyinden, şu *kadir kıymet* bilmez zalimden, şu en değerli adamını pula, küçük bir kızgınlığa satan sütsüzden, şu gözlerinin ışığını çalan lanetlemeden öcünü nasıl alacaktı? (s.25)
- Yol kesen, seyrek basan, ardiye malı, kazanda kaynamaz, *ipten kazaktan* kurtulmuşun tümü sokaklarda. (s.26)
- Artık bundan sonra herkes Köroğlu diyecek, *adı sanı* unutulup gidecekti. (s.30)
- Babasını, yüreği parçalanarak süzdü, sonra *anlı şanlı* kır tayı içeriye çekti. (s.32)
- Şimdi var git, şu ark altındaki beyin on iki öküzlük kötenle sürülmüş insan boyu deşilmiş tarlasına, *boydan boya* iki gün su bırak. (s.34)
- Kırat, menekşelikte *yavaşladıkça yavaşladı*. (s.45)
- Olmalı da insanoğlu şöyle bir *sere serpe* yaşamalı. (s.49)
- Ruşen Ali derenin kıyıcığına bir çalının içine *yumuldukça yumulmuş*, korkusundan eli ayağı buz kesilmiş, tir tir titriyordu. (s.51)
- Ruşen Ali derenin kıyıcığına bir çalının içine yumuldukça yumulmuş, korkusundan eli ayağı buz kesilmiş, *tir tir* titriyordu. (s.51)
- Ruşen de üstündeki dehşet çalkantıdan kurtulmak için yere *yapıştıkça yapışıyor*. (s.51)
- Alayları *bozuk bozuk* bozarsın ... (s.56)
- Köroğlu yumuşacık olmuş, o az önce *bağırıp çağırın* adamdan şimdi eser bile kalmamıştı. (s.60)
- Köroğlu yemeğini yedi, *hoş beşten* sonra uydular. (s.62)
- Kel Vezir'in oğluna gelin olmadan baba toprağını *doya doya* seyredeceğim. (s.66)
- *Hoş beş* sürüp giderken, aşık yorgunluğunu çıkarırken pencereden bir de baktı ki ne görsün. (s.67)
- Sana gösteririm *zartı zortu*. (s.69)
- İki Dakka otursan da *hoş beş* etsek de öyle atına baksan olmaz mıydı? (s.75)
- *Kadir kıymet* bilmez Bolu Beyi. (s.80)
- *Düştü düştü* de çocuk bu dünyanın en azılı adamının ağzına düştü. (s.88)
- *Düştü düştü* de çocuk bu alıcı kuşun pençesine düştü. (s.88)

KESİNLİK:

- İnsanoğlu şu dünyada neyi arar, *arasa arasa* dostluğu, kardeşliği arar, sözü çok uzatmak neye yarar... (s.9)
- Koca Yusuf aygırın kırsırağa aştığı saati *dakikası dakikasına* yazdı. (s.20)
- Koca Yusuf bunu da *dakikası dakikasına* deftere yazdı. (s.20)
- Adlarını Osmanlı içinde küçük *düşürmese düşürmese* bu taylar düşürmezdi. (s.24)
- Zağar bunca dövüşte işkembesini elinden kaptırmak değil, ne *yapıp yapmış* kısmetinin ucunu bile göstermemişti öteki itlere. (s.27)
- Artık her gün eve *tamı tamına* ucu bile kopmadan iki ekmek geliyor. (s.29)

- **İster istemez** götürecekti. (s.32)
- Beye **hay hay** beyim, Seyis Yusuf'u gözümden iste, hemen alır gelirim dememiş miydi? (s.41)
- **Olmaz olmaz**, bu beyler adam değil ki, kendi faydalarından başkasını düşünmezler. (s.64)

SIRALAMA:

- Biz başlayalım Köroğlu'nun hikayeleri anlatmaya **birer birer**. (s.9)
- Padişahlar, beyler onlardan **yılkı yılkı** atlar alıyorlardı. (s.11)
- Yusuf bu güzel günde **yılkı yılkı** atlarını deniz kıyısındaki otlağa salıvermiş, kendi de bir tepeye yan gelmiş atlarını seyrediyordu. (s.18)
- Geceleri **tavla tavla** geziyor, kır ata şöyle, doru ata böyle, gök atın dizini, kula atın gözünü diye emirler veriyordu. (s.21)
- Koca Yusuf gitti, **yılkı yılkı** atların içinde aradı, tavlalara gitti, tavla tavla atların içinde aradı.
- Tüyleri keçe gibi derilerine yapışmış, kemikleri iskelet kalmış, dur da yanlarından kemiklerini **birer birer** say. (s.24)
- Kiminin kulağı, kiminin kuyruğu kopmuş, kiminin gözü çıkmış, **birer birer** çekilip gittiler. (s.27)
- Koca Yusuf, elini uzatıp tayları **teker teker** yokladı. (s.30)
- Koca Yusuf kır tayın sırtını **yoklaya yoklaya**, bir gün geldi ki tavlada bir ışık gölgesinin sızıltısı bile kalmadı. (s.33)
- **Sıra sıra** koç yiğidi dizersem ... (s.39)
- Kırata gelince, hay maşallah **taştan taşta**, kayadan kayaya keklik gibi sekip gidiyor. (s.45)
- Kırata gelince, hay maşallah taştan taşta, **kayadan kayaya** keklik gibi sekip gidiyor. (s.45)
- Gittiği yer orman olsa ağaçların doruklarına **basa basa** gidecek, hay maşallah. (s.45)
- Gökyüzüne baktı, gökyüzündeki yıldızlar da birbirine girmişler, kimi **oradan oraya** akıyor, kimi kümelenmişler, bir araya gelmişler tozularak, bir top olmuşlar, karanlıktan karanlığa uçuyorlar. (s.51)
- Zor düşmanı **bölük bölük** bölende ... (s.56)
- **Sıra sıra** koç yiğitler dizersin ... (s.56)
- Düğün gününe kadar da bir şeyler, bir mucize bekleyecek, mucize gerçekleşmez, Ruşen Ali gelmezse Telli Nigar kaçacak yıllarca da olsa **diyar diyar** dolaşip sevdiğini bulacaktı. (s.63)
- Malum ya, erenler oturmuş ırmağın kıyısına herkesi **dengi dengine, dengi dengine** yazar suya atarlarmış. (s.64)
- Üç adamı bir an içinde, göz açıp kapayıncaya kadar yere yıktı, **üst üste** yığıldı, sonra da ellerini bağladı, şuraya koydu. (s.77)
- Köroğlu o anda üçünü de **üst üste** yığıldı. (s.78)
- Köse Kenan Bolu Beyini, Köroğlu'nun babasını, Telli Nigar'ı, herkesi her şeyi **bir bir** biliyordu. (s.80)
- Baktı ki adamların hepsini **teker teker** yere serdim. (s.82)

ZAMAN BELİRTEN:

- Bir de buradan bizden önce **gelmiş geçmiş**, bir hoş sada olmuş, Köroğlu hikayeleri anlatan ustalarımıza canı gönülden bir selam uçuralım. (s.9)
- “Sağ ol, var ol beyim. Sana öyle atlar yetiştireceğim ki, bu atları dünya, dünya **oldu olalı** görmemiş olacak.” (s.17)
- **Vakti saati** gelince, Koca Yusuf boz kırsağın başını beklemeye başladı. (s.21)
- Bey bu atlar yüzünden **yıllar yılı** düşman olduğu padişahla barışacaktı. (s.23)
- Karar vermişti, artık **yıllar yılı** deniz kıyısında bekleyecekti. (s.24)
- **Sabah sabah** huzuruma gelmişsin. (s.31)
- **Yetiştirdi yetiştirecek**. (s.45)
- Yiğitlikte de hilede de şu yeryüzü, yeryüzü **oldu olalı** Köroğlu'nun üstüne bir adam daha görmedi. (s.59)
- Bu düğün öyle bir düğün ki böyle bir düğünü yeryüzü yeryüzü **oldu olalı** görmemiştir. (s.66)
- İşte bu Köse kendini **bildi bileli** Çamlıbel'i tutmuş, burada yol kesiyor, kervan soyuyor, obalar donatıyordu. (s.77)

SORU:

- Bu Koca Yusuf kimdi **neyin nesiydi**? (s.10)
- Bu atların nereden geldiğini, **neyin nesi** olduklarını bana söyleyecek birisi çıkarsa içinizden, dilesin benden dilediğini. (s.37)

GENELLEME:

- Atlardan sonra insanlar da dayanamayıp yorganını alan, **çoluğunu çocuğunu** arkasına takan ver elini İstanbul, ver elini Adana, Urfa, ver elini İzmir deyip gittiler. (s.11)
- Artık evlen de **çoluk çocuk** sahibi ol! (s.17)
- Koca Yusuf yanındaki ağacın bedenine sarılmış, esen ulu rüzgardan kendini korumak, onun önüne düşüp denize, dalgalara sürüklenmemek için elinden geleni yapıyor, bu delirmiş dünya karşısında şaşkın, **dili damağı** kurumuş, sonucun neye varacağını bekliyordu. (s.18)
- Şu darı dünyada neyim varsa, **malım mülküm**, atlarım, varım yoğum, neyim varsa şu kır aygırı bir daha görmek için verirdim. (s.21)
- Şu darı dünyada neyim varsa, malım mülküm, atlarım, **varım yoğum**, neyim varsa şu kır aygırı bir daha görmek için verirdim. (s.21)
- Üstelik de üstü başı paramparça, **kıçı başı** görünen, dilenci kılıklı birisiydi. (s.26)
- Kendi üstüne gelen kocaman köpeklere öylesine yumulup dalıyordu ki, köpek neye uğradığını bilemiyor **kan revan** içinde arkasına bile bakmadan başını alıp gidiyordu. (s.27)
- Gayrı canına tak demiş, **tepeden tırnağa** yürek kesilmişti. (s.28)
- Bolu Beyi bütün **varını yoğunu**, üstüne de beyliğini verse bu kadar sevinmezdi. (s.28)
- Oğlum, sen **onu bunu** bırak da beni dinle. (s.32)
- **Yer gök** çamur kesti. (s.34)
- Baba, sen görmüyorsun, **yer gök** çamur. (s.34)
- Kalırsanız kalırsınız orada, gelirsiniz, gözümün öcü, **fakir fikaranın** öcü alındı demektir beyden. (s.35)
- **Malım mülküm** onun olsun. (s.37)

- **Hırlıyı hırsızı** toplayacak, caniyi, katili, eşkıyayı, yol keseni toplayacak, başımıza bela kesilecek. (s.41)
- Ruşen Ali derenin kıyıcığına bir çalının içine yumuldukça yumulmuş, korkusundan **eli ayağı** buz kesilmiş, tir tir titriyordu. (s.51)
- **Yurt yuva** kurmadan, babasının öcünü almadan, Çamlıbel'e kale dikmeden bir can yoldaşı bulup getirmek ... (s. 57)
- Çünkü Bolu Beyi'nin **eli kolu** uzundu. (s.62)
- Nigar Hatun'a da **kız kadın** demeye kimsenin dili varmaz. (s.64)
- **Başak maşak** vermez. (s.64)
- Çamlıbel'den başka yerde **yurt yuva** kurmamasıya... (s.74)
- Yiğit olan yiğide, sevdiğine **yoluyla yordamıyla** davranmak düşer. (s.75)
- Pınar çağılıyor, **yer gök** çiçek kokularıyla kokuyordu. (s.75)
- Ve bu yürek yalnız **fakir fıkara** için çırpınıyordu. (s.77)
- **Fakir fıkara** da öyle perişan kalır. (s.77)
- Şu yöremizdeki binlerce obadaki **fakir fıkaranın** ekmeği senden sorulacak. (s.84)
- Başka **işim gücüm** yok. (s.79)
- Delilerini doyurdu, **fakire fıkara** dağıttı. (s.90)

BELİRSİZLİK:

- Yüzlerce, yelesi rüzgarda kısarak, arkalarında tayları, ovada başı boş, **oradan oraya**, özgür, mutlu koşar dururlardı. (s.11)
- Ve kudurmuş mavi, ulu denizin üstünü yıldırım gibi **oradan oraya** koşan, çatışan şimşeklenen kara bulutlar sardı. (s.18)
- Ovadaki atlar neye uğradıklarını şaşırılmışlar, yeleleri kuyrukları savrulurak **oradan oraya** koşuyorlardı. (s.18)
- İşte padişaha layık atlar **olsa olsa** bunlardır. (s.24)
- Malum beylerin **sağı solu** belli olmaz. (s.25)
- Bu zalim beylerin anlayışı, insanlığı, dostluğu **olsa olsa** bu kadar olurdu. (s.25)
- Uçsuz bucaksız tavlada **oradan oraya** dolaşıp duruyorlardı. (s.30)
- **Öldürür öldürür**. (s.46)
- Gökyüzüne baktı, gökyüzündeki yıldızlar da birbirine girmişler, kimi **oradan oraya** akıyor, kimi kümelenmişler, bir araya gelmişler tozularak, bir top olmuşlar, karanlıktan karanlığa uçuyorlar. (s.51)
- Kırat da altında, kulaklarını düşürmüş, bir ölümcül eşek gibi içine yumulmuş, o da üstündeki sahibi gibi düşünceli, umutsuz, yılgın başını **oradan oraya, oradan oraya** vuruyordu. (s.58)
- Sayenizde **üç beş** kuruş kazanayım. (s.69)
- Kıratı **yakalasa yakalasa** onun atı yakalardı. (s.70)

NİTELEME:

- Dünyayı **cins cins**, ışıl ışıl, boy boy, renk renk atlarla donatmak işleriydi. (s.11)
- Dünyayı cins cins, **ışıl ışıl**, boy boy, renk renk atlarla donatmak işleriydi. (s.11)
- Dünyayı cins cins, ışıl ışıl, **boy boy**, renk renk atlarla donatmak işleriydi. (s.11)
- Dünyayı cins cins, ışıl ışıl, boy boy, **renk renk** atlarla donatmak işleriydi. (s.11)
- Burası bereketli, taş eksen biter, **çayır çimen** düz bir ovaydı. (s.11)
- Toz bulutlarını **yara yara** kıtlık diyarından çıktı. (s.12)

- Burası sulak, **bağlık bahçelik** bir yerd. (s.16)
- **Direk direk** toz yekindi ovidan, denizden. (s.18)
- Yer, gök, deniz birbirine karıştı her şey, ağaçlar, çiçekler, bulutlar, atlar, kumlar, otlar **karman çorman** oldu. (s.18)
- **Pırl pırl**, büyük gözleri ışık içinde bir atın başıydı bu. (s.19)
- Gövdesi suyun içindeki at, denizi **yara yara** kıyıya doğru yıldırım gibi geliyordu. (s.19)
- **Kimsiz kimsesiz**, üstelik de iki gözden yoksun, elsiz ayaksız, dilsiz belsiz bir fikiraydı. (s.25)
- Kimsiz kimsesiz, üstelik de iki gözden yoksun, **elsiz ayaksız**, dilsiz belsiz bir fikiraydı. (s.25)
- Kimsiz kimsesiz, üstelik de iki gözden yoksun, elsiz ayaksız, **dilsiz belsiz** bir fikiraydı. (s.25)
- Oğlu Ruşen her gün babasının elinden tutar, **yede yede** eve götürür, evden getirir, onun yıkılmış, ezilmiş, kırılmış gönülcüğünü elinden geldiğince hoş ederdi. (s.26)
- Elinde kırılmazı, **kabara kabara** çarşıya ekmek almaya gitti. (s.28)
- Kıratın ayakları sanırsın yağ külüne batmış, **pırl pırl** ediyor. (s.36)
- Koca Yusuf **sakin sakin**: “Aldırma, gelsin gelsin” dedi. (s.45)
- Arabı atına bindirip **kös kös** geriye döndüler. (s.48)
- Ormandan **efil efil** bir yel eser. (s.49)
- Sular **şıkır şıkır**. (s.49)
- **Kütür kütür** yeminin yiyor. (s.49)
- Kuşlar gibi hafif, temiz, **pırl pırl**, dokunsan bozulacak, uçacakmış gibi nazlı uyur. (s.50)
- Pir ona **çocuksu çocuksu** gülüyordu. (s.50)
- Kuşlar ötüşüyor, **efil efil** yeller esiyor Çamlıbel’de çam kokuları, sümbül, nergis, itburnu çiçeği kokusuyla karışıyordu. (s.57-58)
- Sonra dağların, ormanların, kayalıkların, rüzgar gibi akan ulu suların arkasından düz, **çayırlı çimenli** bir ova açıldı. (s.62)
- Kıratsız Köroğlu **elsiz ayaksız** fıkara bir oğlancıktır. (s.71)
- Köroğlu el ele vurup **kıs kıs** güldü. (s.71)
- Köroğlu atını **yavaş yavaş** gelin alayının içine sürdü. (s.72)
- Kırata zehir gibi bir dizgin, bir üzengi vurdu, atın anasından emdiği **fütül fütül** burnundan geldi. (s.73)
- “Yok, bir şey olmadı.” diye **gönülsüz gönülsüz** konuştu. (s.74)
- Her yanı, merdivenleri, pencereleri, tabanı, duvarları **renk renk** merdivendi. (s.82)
- Böyle bir Çamlıbel kuran Köse Kenan Emmim bana **kolay kolay** teslim bayrağını çekmez. (s.82)
- Köse bize Çamlıbel’i **kolay kolay** teslim etmez. (s.83)
- İsteğini şöyle bağırardan **yavaş yavaş**, adam gibi söyleyemez misin? (s.85)
- Akşam oldu, gün kavuştu, Köroğlu **süklüm püklüm** Çamlıbel’e döndü. (s.87)
- Köroğlu da **için için** kendini yiyordu. (s.87)

ABARTMA:

- Atlar yüzünden dünyanın her yerinden onlara **oluk oluk** altın geliyordu. (s.11)
- Toprakta öylesine toz bulutları kalkıyordu ki, **göz gözü** görmüyordu. (s.11)
- Bu fırsatı yaratacak ilk adama **kese kese** altın verecekti. (s.22)
- Oğlunun korkaklığı da başına gelen işlerin **tuzu biberi**. (s.27)
- **Uçsuz bucaksız** tavlada oradan oraya dolaşıp duruyorlar. (s.30)
- **Yiyorlar yiyorlar** bir türlü adam olmuyorlar. (s.31)
- Tarla saatlarca uzayan, **uçsuz bucaksız** bir ovaydı. (s.34)
- Kaç altın isterse, **avuç avuç** vereyim. (s.38)
- Baba, bu Arap **hüngür hüngür** ağlıyor. (s.48)
- Bolu Beyi **kese kese** altın ihsan buyurdu. (s.69)
- Sesin öyle yanık ki **dağı taşı** eritir. (s.69)
- Elinden gelse, şu düğün gününde onu yakalattır da şu meydanın ortasında **parça parça** ettirirdi. (s.71)
- **Kat kat** oldu yollar katlandı. (s.74)
- **Kırk gün kırk gece** Çamlıbel'in dağı taşı ateşe yalıma kesti. (s.89)

SÜREKLİLİK:

- Kır at kapıda olduğu gibi **durup duruyor**. (s.12)
- Eve geldi ki ne görsün, gene kır at kapıda **durup durur!** (s.12)
- Baba belliydi ki atın burada kalmamasını, burada kıtlıktan ölmemesini istemiş, atın **dönüp dönüp** geriye gelmesi de ona güç vermiş, sonra da atın bir daha geri dönmemesine içerlemiş, boyuna ah çekiyordu. (s.15)
- **Durup duruken** şu dünyaya ne olmuştu? (s.18)
- Deli gibi **gece gündüz** atların içinde, üç kısrağın yanındaydı. (s.21)
- Gözleriyse **gitti gider**. (s.25)
- **Gece gündüz** zehir yiyor, zehir içiyordu. (s.26)
- Koca Yusuf **gece gündüz** ahında vahında. (s.27)
- Buraya **geldi geleli** belki bir yıl oluyordu. (s.51)
- -Hoş beş **sürüp giderken**, aşık yorgunluğunu çıkarırken pencereden bir de baktı ki ne görsün. (s.67)
- Sabaha kadar yatakta **döndü durdu**. (s.70)
- Köse Emmim bu dünyaya **geldi geleli** elini ılıktan soğuğa vurmamış, işini hep kurnazlıkla görmüştür. (s.83)

BİRLİKTELİK:

- Koca Yusuf **kendi kendine** söylendi. (s.19)
- Koca Yusuf **kendi kendine** söyleniyor. (s.21)
- **Baba oğul** çırılçıplak dört duvar bir evde kalakalmışlardı. (s.26)
- Şu oğlu, yürekli yiğit birisi olmuş olsaydı belki bir gün **baba oğul** öçlerini Bolu Beyinden alabilirlerdi. (s.26-27)
- En sonunda **kendi kendisini** iyice kandırıp, boz köpüğü de kafaya dikti. (s.53)

AÇIKLAMA:

- Dediler ki hal keyfiyet **böyle böyle**. (s.39)

TEZLİK:

- Aman oğul, çabuk eyerle Kıratı, **çabuk çabuk**, eyerle! (s.38)
- Koca Yusuf attan **iner inmez** oğlunu sesledi. (s.48)
- Öylesine uykusu gelmişti ki yere **oturur oturmaz** kendinden geçti, karanlık uykulara gömüldü. (s.58)
- O çoban giyitini **giyer giymez** bir kız geldi, onun giyitlerini bohçaya koydu, bohçayı da aldı heybesinin gözüne yerleştirdi. (s.62)
- Köroğlu yataktan **kalkar kalkmaz**, sarayın seyisleri hemen yanına koşuştular. (s.70)
- Meydana **girer girmez** başlar ona çevrildi. (s.71)

2. SONUÇ

İkilemeler Türkçe'nin karakteristik özelliklerinden birisidir. İkilemeler Türk dilinin en eski dönemlerinden beri kullanılagelen söz öbekleridir. Türk insanının dil dünyasına yerleşmiş olan ikilemeler gelecekte de pek çok eserde karşılaşılabilecek ve devamlılığını sürdürecektir. Bu çalışmada Yaşar Kemal'in "Köroğlu" öyküsünden yola çıkarak ikilemelerin yaşam içerisinde de ne kadar sık kullanıldığı anlatılmaya çalışılmıştır. Yaşar Kemal'in 81 sayfalık bu eserinde toplam 180 ikileme kullanılmıştır. Sayfa başına %2.22'lik bir ikileme kullanımı mevcuttur. Necmi Akyalçın, "Yaşar Kemal ve Orhan Pamuk'un Romanlarında Kullanılan İkilemeler" adlı makalesinde Yaşar Kemal'in "Tanyeri Horozları" adlı romanında sayfa başına %1,17'lik bir ikileme kullanımı tespit etmiştir. Bu veriler de Türkçenin söz varlığı içerisinde çok önemli bir yere sahip olan ikilemelerin Yaşar Kemal tarafından ne kadar sık kullanıldığını göstermektedir.

Söz konusu eserde ikilemeler, cümleye kattıkları anlam bakımından sınıflandırıldığında 37 ikileme anlamı niteleme yönünde, anlamı genelleyen 28 ikileme, anlamı güçlendiren 23 ikileme, anlamda bir sıralamayı gösteren 22 ikileme, anlamda bir abartma yaratan 14 ikileme, anlamda süreklilik ve belirsizlik yaratan 12'şer ikileme, anlamda kesinlik belirten 9 ikileme, anlamda tezlilik bildiren 6 ikileme, birliktelik belirten de 5 ikileme, anlamda bir soru belirten 2 ikileme ve anlamda açıklama belirten de 1 ikileme kullanılmıştır.

Eserde dikkat çekici bir özellik de Yaşar Kemal'in üslubuyla ilgilidir. Yaşar Kemal, ikilemeyle başladığı bir anlatımın devamında da sürekli ikilemelerden yararlanmıştır. Muhtemelen, Yaşar Kemal'in bu özelliği onun estetik duygusu ile ilgilidir. Bir yazarın dile hakimiyeti o yazarın eserlerinde ortaya çıkar. Eserini meydana getirirken, dilin söz varlığından ne kadar yararlandığı onun dile hakimiyetini gösterir. Türkçenin söz varlığı havuzunun önemli bir ögesi olan ikilemelerin kullanımı da bir ölçüde yazarın dile hakimiyetini gösterir. Sonuç olarak, Yaşar Kemal Türkçeye yeterince hakim bir yazardır denilebilir.

KAYNAKÇA

- AKASLAN, T. (2004). Yaşlı Maşlı Ama Dipdiri Yarı-İkileminin Anlam Sözdizimi. *Türk Dilbilim Kurultayı*. İzmir.
- AKSAN, D. (2016). *Anlam Bilim Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- AKSAN, Y. (2001). Türkçede Zaman Anlatımı Ve Kimi İkileme Yapıları. *15. Dilbilim Kurultayı*, (S. 115). İstanbul.
- AKYALÇIN, N. (2007). *Türkçe İkilemeler Sözlüğü*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- AKYALÇIN, N. (2008). "Ip" Ve "M, P, R, S" Yapılı Türkçe İkilemlere İlişkin Sorunlar. *Çağdaş Türk Dili*, 20(247), 338.
- AKYALÇIN, N. (2017). Pekiştirme Sözcükleri, Sıfat Tamlaması Veya İkileme Midir? *Journal Of Awareness*, 2(1), 31.
- AKYALÇIN, N. (2019). Deyim Ve İkileme İlişkisi Üzerine Bir Değerlendirme. *Homeros*, 93.
- ATALAY, B. (1998). *Divanü Lugat-İt Türk Tercümesi* (Cilt 1). Ankara: Tdk.
- ÇAĞATAY, S. (1978). Türk Lehçeleri Üzerine Denemeler. *Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları*, 29.
- ÇORAKLI, Ş. (2001). Türkçe'nin Yaratma Gücü: İkilemeler. *A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*(17), 55-56.
- DİLEK, F. G. (2004). Altay Türkçesinde İkilemeler. *Bilig*, 83.
- EKER, S. (2005). *Çağdaş Türk Dili*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- ERGİN, M. (2012). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Yayınları.
- GÜNAY, D. (2018). *Sözcükbilime Giriş*. İstanbul: Papatya Yayıncılık Eğitim.
- HATİBOĞLU, V. (1981). *Türk Dilinde İkileme*. Ankara: Tdk.
- HENGİRMEN, M. (2002). *Türkçe Dilbilgisi*. Ankara: Engin Yayınları.
- HENGİRMEN, M. (2007). *Atasözleri Ve Deyimler Sözlüğü*. Ankara: Engin Yayınevi.
- PARLATIR, İ. (2008). *Atasözleri Ve Deyimler Sözlüğü I*. Ankara: Yargı Yayınevi.
- Tdk.* (Tarih Yok). www.tdk.gov.tr. Adresinden Alındı
- TUNA, O. N. (1949). Türkçede Tekrarlar. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili Ve Edebiyatı Dergisi*, 3(2-3), 429.
- YASTI, M. (2007). Türkçe Deyimlerde Geçen İkilemelerin Ses Ve Şekil Özellikleri. *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*(21), 53.
- YURTBAŞI, M. (2004). *Sınıflandırılmış Türkçe Deyimler*. İstanbul: Arion Yayınevi.

Elektronik Kaynaklar

(TDK. Türk Dil Kurumu, <https://www.sozluk.gov.tr> (Erişim Tarihi: 20.11.2019))

